

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Lenka Jánová

III. ročník – prezenční studium

Obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání – Hudební kultura se zaměřením
na vzdělávání

Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl

Bakalářská práce

Olomouc 2015

**Vedoucí bakalářské práce:
Doc. PaedDr. Pavel Režný, Ph.D.**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Doc. PaedDr. Pavla Režného, Ph.D. a použila jen uvedených pramenů a odborné literatury.

V Olomouci dne 11. 12. 2015

Lenka Jánová

.....

Poděkování

Děkuji panu Doc. PaedDr. Pavlu Režnému, Ph.D. za vedení bakalářské práce a za konzultace při její tvorbě. Dále bych ráda poděkovala dramaturgovi festivalu Vojtěchovi Stříteskému za odborné a věcné připomínky a za vstřícnost při osobních rozhovorech. Mé poděkování patří též řediteli festivalu Janovi Píknovi za cenné rady a za jeho spolupráci při získávání potřebných informací.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 HISTORIE FESTIVALU SMETANOVA LITOMYŠL	6
1.1 Počátky festivalu	6
1.2 Vývoj festivalu v letech 1950 - 1965	8
1.3 Festival v letech 1974 - 1991.....	16
1.4 Festival v letech 1992 – 2014.....	21
2 FESTIVALOVÁ DRAMATURGIE.....	30
2.1 Vývoj festivalové dramaturgie od počátku k dnešku	30
2.2 Výběrové festivalové premiéry v letech 2008 – 2014.....	32
2.2.1 <i>Premiéra v roce 2008</i>	32
2.2.2 <i>Premiéry v roce 2009</i>	32
2.2.3 <i>Premiéra v roce 2010</i>	33
2.2.4 <i>Premiéry v roce 2011</i>	33
2.2.5 <i>Premiéry v roce 2012</i>	34
2.2.6 <i>Premiéry v roce 2013</i>	34
2.2.7 <i>Premiéry v roce 2014</i>	35
3 ZAČLENĚNÍ FESTIVALU V RÁMCI ČR A EVROPY	36
3.1 Asociace hudebních festivalů České republiky.....	36
3.2 Komparace s vybranými festivaly v AHF ČR.....	37
3.2.1 <i>Mezinárodní hudební festival Český Krumlov</i>	37
3.2.2 <i>Mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy</i>	37
3.2.3 <i>Mezinárodní hudební festival Dvořákova Praha</i>	38
3.2.4 <i>Mezinárodní hudební festival Janáčkův máj</i>	38
3.2.5 <i>Mezinárodní hudební festival Pražské jaro</i>	38
3.3 Komparace s festivaly v rámci Evropy	39
4 PERSPEKTIVY FESTIVALU	40
ZÁVĚR.....	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	42
PŘÍLOHY	44
ANOTACE.....	56

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl, který se řadí mezi největší a nejnavštěvovanější festivaly klasické hudby u nás. Důvodem volby tohoto tématu je má láska k vážné hudbě. Již jako malá jsem navštěvovala vybraná představení tohoto festivalu a zůstala jsem jeho věrnou návštěvnicí a obdivovatelkou až dodnes. V roce 2014 se mi naskytla příležitost působit na festivalu jako uvaděčka. Tím se mi otevřela možnost nahlédnout do zákulisí tohoto festivalu a stát po boku výjimečných lidí.

Cílem mé práce je nastínit vývoj tohoto festivalu od prvních ročníků až po současnost. Zaměřím se na stěžejní ročníky, které byly pro Smetanovu Litomyšl historicky významné. Dále se budu zabývat vývojem festivalové dramaturgie a vybranými významnými premiérami, které probíhaly v letech 2008-2014. Dalším dílčím cílem je komparace festivalu s jinými festivaly, jako jsou např. Mezinárodní hudební festival Český Krumlov, Mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy, Mezinárodní hudební festival Pražské jaro, Mezinárodní hudební festival Janáčkův máj nebo Mezinárodní hudební festival Dvořákova Praha. Všechny jmenované festivaly jsou členy Asociace hudebních festivalů.

V první části práce se zaměřím podrobněji na první ročník festivalu a na jeho vývoj v letech 1950 – 1965. Poté se budu zabývat historií od roku 1974, kdy došlo k obnovení festivalové tradice, až po současnost. V části druhé se budu zabývat festivalovou dramaturgií a významnými premiérami, které na festivalu proběhly. Také se zaměřím na téma začlenění festivalu v rámci České republiky a Evropy a v závěru práce se pokusím nastínit perspektivy festivalu.

Hlavními zdroji informací mi budou archivní materiály, odborné články z festivalových novin a další odborná literatura k danému tématu. Za stěžejní zdroj považuji také katalogy jednotlivých ročníků a v neposlední řadě i osobní rozhovory s ředitelem festivalu Smetanova Litomyšl Janem Píknou a se současným dramaturgem Vojtěchem Stříteským.

1 HISTORIE FESTIVALU SMETANOVA LITOMYŠL

Rozsáhlou historii festivalu lze rozdělit do tří přibližně stejně dlouhých částí. Tyto části se dělí na časové úseky, kde první trval od zahajovacího ročníku v roce 1949 až do přerušení festivalu roku 1965. Druhý byl zahájen až v roce 1974, kdy byl festival obnoven u příležitosti Roku české hudby a s výjimkou poslední přestávky v roce 1975 se koná nepřetržitě až dodnes. Třetí období započalo významným zlomem v roce 1992, kdy došlo po pádu komunismu k výrazným změnám ve festivalovém štábu. V roce 1993 byla organizace pořadatelů převedena do Nadace festivalu Smetanova Litomyšl, na kterou navázala v roce 1999 Smetanova Litomyšl, o. p. s. Tím se festivalu otevřela nová cesta k současnému rozkvětu.¹

1.1 Počátky festivalu

Zásadní podnět pro vznik festivalu přišel v roce 1948. V létě tohoto roku se v Jabkenicích, v místě posledního Smetanova působení, konalo v přírodním divadle představení opery *Dvě vdovy* provedené Národním divadlem Praha. Této akce se zúčastnili i kulturní představitelé města Litomyšl. Byli představením natolik nadšeni, že navrhli Zdeňku Nejedlému, aby se tato inscenace uskutečnila následujícího roku v Litomyšli v přírodním areálu Černé hory při příležitosti 125. výročí narození rodáka Bedřicha Smetany. Zdeňku Nejedlému se návrh zalíbil a začal podnikat patřičné kroky. Vypracoval program těchto oslav a 18. února 1949 jej přednesl na schůzi ministerstva školství, věd a umění. Seznámil s ním přítomné zástupce dalších ministerstev, Společnosti Bedřicha Smetany, Národního divadla a Litomyšle. Od prvotního plánu uspořádat pouze představení *Dvou vdov* na Černé hoře se upustilo a byl přijat rozsáhlejší a zajímavější plán. Repertoár byl rozšířen o další operu Bedřicha Smetany, operu *Dalibor*, která se měla konat na druhém zámeckém nádvoří. Do programu byl zařazen také koncert Východočeské pěvecké župy Fibichovy a ochotnické představení Jiráskovy veselohry *M. D. Rettigová* v zámeckém divadélku. Také bylo plánováno otevření celého rodného bytu Bedřicha Smetany a sálů prvního zámeckého poschodí, které bylo dobově zařízeno. Díky prosazení Zdeňka Nejedlého byly litomyšlské

¹ LNĚNIČKA, Jindřich. *50 ročníků Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 23

oslavy považovány za jediné celostátní smetanovské slavnosti. Vytvořením plakátu byl pověřen akademický malíř Karel Svolinský.²

Vznikl pracovní výbor Smetanovských oslav, který vytvořil několik pracovních týmů (například odbor pro stavbu jevišť, odbor pořadatelský, finanční apod.) Termín oslav byl stanoven na počátek června roku 1949. Na druhém zámeckém nádvoří bylo vybudováno jeviště pro operu *Dalibor*. Současně se stavělo v severní části zámeckého parku jeviště pro operu *Dvě vdovy*. Kromě těchto dvou zásadních staveb se v zámeckém areálu prováděla řada dalších úprav. Většina prací probíhala brigádnicky a kromě dobrovolníků se zapojili i žáci všech litomyšlských škol. Během stavebních úprav se neustále nedostávalo potřebného materiálu, a to zvláště dřeva. Závěrečné práce v průběhu května brzdilo též nepříznivé počasí. Ale i přes tuto nepřízeň se povedlo dokončit všechno včas. I obyvatelé celého města žili přípravami na oslavy. Ve výkladních skříních obchodů na náměstí se objevily fotografie a kopie dokumentů vztahující se ke Smetanovi. Již několik dní před zahájením oslav byly domy ozdobeny státními vlajkami. K příležitosti těchto oslav byly vydány zvláštní poštovní známky se Smetanovou podobiznou a pamětní poštovní razítko.³

Oslavy byly zahájeny v sobotu 4. června 1949. Program začal dopoledne otevřením expozice v prvním patře zámku za účasti kulturních a politických osobností v čele s ministrem Zdeňkem Nejedlým. Večer již patřil umělcům Národního divadla, kteří na druhém zámeckém nádvoří uvedli představení opery *Dalibor*. V hlavních rolích se představili Václav Bednář jako král Vladislav a Beno Blachut jako Dalibor. Další sólisté byli: Jiří Schiller (Budivoj), Marie Podvalová (Milada), Karel Kalaš (Žalářník), Antonín Votava (Vítek), Štěpánka Petrová (Jitka) a Jaroslav Veverka (Soudce). Dirigoval Jaroslav Krombholc. Podle pamětníků to byl vynikající výkon a obecenstvo bylo nadšené. U některých posluchačů představení vyvolalo vzpomínky na rok 1905, kdy byl touto operou otevřen Smetanův dům. S nadšením si uvědomovali, že tímto dalším provedením *Dalibora* začíná nová tradice – festival Smetanova Litomyšl. Slavnosti pokračovaly v neděli 5. června, kdy byl slavnostně zpřístupněn rodný byt Bedřicha Smetany v zámeckém pivovaru. Opět za účasti řady oficiálních hostů, mezi nimiž nechyběl ani předseda Národního shromáždění Oldřich John a pražský primátor Václav Vacek. Odpoledne v zámeckém amfiteátru zaznělo další představení Národního divadla *Dvě*

² LNĚNÍČKA, Jindřich. *50 ročníků Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 25
Smetanova Litomyšl, o. p. s [online] Dostupné z <http://festival.smetanolitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/pocatky-1949-1965> [cit. 25. 5. 2015]

³ LNĚNÍČKA, Jindřich. *50 ročníků Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 26 - 28

vdovy. S dirigentem Karlem Nedbalem a v režii Ferdinanda Pujmana. Večer téhož dne se na zámeckém nádvoří opakovala opera *Dalibor* a v pondělí 6. června se dopoledne konal koncert Východočeské pěvecké župy Fibichovy, který doprovodil orchestr Národního divadla. Před hlavním koncertem ještě zpěváci zazpívali při slavnostním holdu u pomníku Bedřicha Smetany na náměstí. Po odpolední repríze opery *Dvě vdovy*, která se konala opět v zámeckém amfiteátru, se stovky nadšených diváků přišly rozloučit na vlakové nádraží se souborem Národního divadla. Posledním představením festivalu, které se konalo ještě téhož dne večer, byla Jiráskova hra *Magdalena Dobromila Rettigová*. V zámeckém divadélku ji sehráli místní ochotníci. Tímto představením skončil první ročník festivalu. O průběhu celých oslav se hovořilo další den na schůzi pracovního výboru, kde Zdeněk Nejedlý pochválil pořadatele za organizaci celé akce.⁴

1.2 Vývoj festivalu v letech 1950 - 1965

V roce 1950 rozhodl Zdeněk Nejedlý o tom, že bude Smetanova Litomyšl zapojena do mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro. Druhý ročník se konal opět na litomyšlském zámku, ve dnech 27. – 29. května. Vystupovalo znovu Národní divadlo se dvěma představeními *Dalibora* a dvakrát i s další Smetanovou operou *Prodaná nevěsta*. Mužský sbor Národního divadla zazpíval v rámci úvodního holdu u pomníku Bedřicha Smetany. V neděli 28. května dopoledne zazpíval sbor Vlastimil spolu se sólisty Národního divadla v piaristickém klášteře *Českou mši národní*. V pondělí 29. května zahrál orchestr Národního divadla na druhém zámeckém nádvoří pod taktovkou Jaroslava Krombholce *Mou vlast*. Téhož dne večer předvedli litomyšlští hudebníci společně s Východočeským komorním sdružením koncert komorních Smetanových skladeb. Pro tento ročník festivalu upravil Karel Svoboda plakáty, které tak dostaly podobu charakteristickou pro festival po řadu dalších let. Námětem plakátu, který znázorňuje dívku s květinovým věncem, byla pravděpodobně první a poslední část písně *Věno* od Bedřicha Smetany. Na rozdíl od premiérového ročníku festivalu v tomto roce počasí tolik nepřálo. Večer byla zima a před druhým představením *Prodané nevěsty* kvůli prudké vichřici hrozilo jeho přeložení do připravené aukční haly. Počasí se však naštěstí umoudřilo a představení mohlo být odehráno v zámeckém amfiteátru. Nejisté květnové počasí

⁴ MENŠÍKOVÁ, Božena, *Operní festival Smetanova Litomyšl – její historie a perspektivy*. Diplomová práce, 1966, uloženo mimo jiné ve Státním okresním archivu ve sbírce vědeckých a literárních rukopisů pod signaturou R 54

bylo jedním z důvodů, proč se pořadatelé rozhodli termín festivalu pro následující roky posunout o měsíc později.⁵

V roce 1951 se Smetanova Litomyšl nekonala a nahradily ji Jiráskovské oslavy, které byly připomenutím výročí sta let od narození spisovatele Aloise Jiráska. Hlavním oslavám, které probíhaly ve dnech 5. – 8. července předcházelo otevření velké výstavy *Jirásek a Litomyšl* pořádané na litomyšlském zámku, množství přednášek, divadelní hry ochotnických souborů, promítání filmu *Filozofská historie* natočeného v Litomyšli podle Jiráskovy novely. Přijeli umělci pražského Národního divadla a odehráli zde Jiráskovy divadelní hry *Jan Žižka* a *Vojnarka*. Do programu byl také zařazen balet *Filozofská historie* od Zdeňka Vostřáka a Janáčkovy *Lašské tance*. U příležitosti těchto oslav byl rovněž položen základní kámen k pomníku Aloise Jiráska. Slavnosti pořádal tým organizátorů Smetanovy Litomyše.⁶

Nahrazení Smetanovy Litomyše Jiráskovými oslavami nebylo úspěšné. Zájem diváků nedosáhl zdaleka takové výše jako u Smetanových oper, na které si návštěvníci během prvních dvou ročníků festivalu rychle zvykli. Pořadatele to utvrdilo v tom, aby pokračovali v pořádání operního festivalu i v následujících letech, a to již bez podobných výjimek.⁷

V následujícím roce 1952 se tedy pořadatelé vrátili k tradičnímu pojetí festivalu avšak s drobným rozdílem. Zahájení festivalu bylo posunuto o měsíc později. Konal se tedy na konci června. Přijelo opět pražské Národní divadlo, které dvakrát uvedlo další dvě Smetanovy opery: *Hubičku* a *Branibory v Čechách*. Při první inscenaci *Hubičky* vystoupili tito sólisté Národního divadla: Eduard Haken (Paloucký), Ludmila Červinková (Vendulka), Beno Blachut (Lukáš), Rudolf Jedlička (Tomeš), Milada Čadikovičová (Martinka), Josef Celerin (Matouš), Maria Tauberová (Barče), Karel Hruška (Strážník).⁸

Rok 1954 byl díky Roku české hudby pro Smetanovu Litomyšl ještě významnějším a počítalo se s bohatším programem i s doprovodnými akcemi. Vzpomínalo se na řadu jubileí předních českých hudebních skladatelů, především na kulaté výročí narození i úmrtí Bedřicha Smetany. K příležitosti výročí 130. let od narození Bedřicha Smetany byla 2. března 1954

⁵ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyše*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 30 - 32

⁶ Smetanova Litomyšl, o. p. s [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/pocatky-1949-1965> [cit. 26. 5. 2015]

⁷ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyše*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 32 - 33

⁸ Tamtéž, s. 33

ve druhém patře litomyšlského zámku slavnostně otevřena výstava nazvána „2000 představení Prodané nevěsty.“ Pořadatelé měli v plánu i jiné mimořádné akce. Před zahájením festivalu byly ještě uspořádány dva koncerty Moravské filharmonie. Vznešenost samotným oslavám mělo dodat slavnostní představení opery *Libuše*. Opera měla být uvedena v novém nastudování připraveném u příležitosti 70. výročí otevření Národního divadla. Obecenstvo projevilo dosud nevídaný zájem o toto představení, které se na programu Smetanovy Litomyšle objevilo poprvé. Pořadatelé se snažili co možná nejvíce zvětšit prostor hlediště zámeckého amfiteátru. Byla dokonce přistavena vysoká tribuna pro dalších 200 návštěvníků, tudíž kapacita sedících činila 4000 míst. Musela být dokonce vytvořena komise, která měla za úkol spravedlivě a rovnoměrně rozdělovat vstupenky do jednotlivých podniků, měst a vesnic. Nakonec bylo na Libuši prodáno neuvěřitelných 6000 vstupenek. Vyprodanému představení však nepřálo počasí a i přes veškerou snahu pořadatelů o záchranu inscenace muselo být představení kvůli extrémně silnému dešti zrušeno. V tomto roce poprvé počasí Smetanovu Litomyšl zradilo. Slavnostní zahájení muselo být odloženo z pátku na sobotu 3. července a vstupné na *Libuši* vráceno. Další představení proběhla hned následující dny. Byly to opery: *Hubička* a *Dalibor*. Počasí již bylo příznivější a představení proběhla bez jakýchkoliv potíží. Program v tomto roce pokračoval ještě v neděli 4. července dopoledne *Koncertem 1000 pěvců*. Zde předvedly ochotnické soubory východočeských a moravských krajů Smetanovy sbory a ukázky z jeho oper.⁹

Přípravy 6. ročníku festivalu v roce 1955 probíhaly s obavami. Pražské Národní divadlo dostalo pozvánku na hostování do tehdejšího Sovětského svazu a poté mělo vystoupit na první celostátní spartakiádě v Praze. Bylo tedy zřejmé, že do Litomyšle přijet nemůže. Muselo se zvolit náhradní řešení. Do Litomyšle byl pozván soubor bratislavského Národního divadla. Soubor opery Slovenského národního divadla měl vystupovat 21. června až do návratu pražského Národního divadla v Praze, tudíž by na zpáteční cestě do Bratislavy mohl přijet do Litomyšle. V souvislosti s pozváním slovenského souboru se ve Výboru Smetanovy Litomyšle objevily názory změnit kromě hostujícího divadla i program festivalu. V úvahu přicházeli představení slovenských oper, například Suchoňovy *Krútnavy* nebo Cikkerova

⁹ MENŠÍKOVÁ, Božena, *Operní festival Smetanova Litomyšl – její historie a perspektivy*. Diplomová práce, 1966, uloženo mimo jiné ve Státním okresním archivu ve sbírce vědeckých a literárních rukopisů pod signaturou R 54

Jánošíka. Zdeněk Nejedlý však trval na tom, aby se zachovala letitá zásada a festival nadále patřil výhradně operám Bedřicha Smetany. Dvakrát tedy v Litomyšli v zámeckém amfiteátru zazněla *Hubička* a dvakrát *Prodaná nevěsta*. Pořadatelé měli v průběhu příprav festivalu obavy o dostatečný zájem diváků. Velkou překážkou návštěvnosti bylo současné konání velkolepě připravované celostátní spartakiády. Stále také převládala nedůvěra, bude-li Slovenské národní divadlo pro pravidelné návštěvníky festivalu tím pravým lákadlem. Slovenští umělci však přípravu nepodcenili a na své vystoupení se připravili s největší pečlivostí. V pátek 1. července Litomyšl srdečně přivítala umělce z Národního divadla Bratislava a zástupci operního souboru položili věnec u pomníku Bedřicha Smetany. Mužský pěvecký sbor zazpíval u této události Smetanovo *Věno*. Večer následovala *Prodaná nevěsta* v zámeckém amfiteátru. Inscenace se zdařila, diváci byli nadšeni provedením opery jim dosud neznámým souborem a navíc ve slovenském jazyce. Orchester dirigoval šéf opery Tibor Fredo. V roli Mařenky se divákům představila Margita Česányiová. Nadšeně diváci přijali i výkon Františka Šuberta v roli Jeníka, Ferdinanda Krčmáře jako Kecala a Alexandra Baránka jako Vaška. I přes současný průběh celostátní spartakiády si Smetanova Litomyšl získala pozornost široké vrstvy veřejnosti. Slovenští umělci byli v Litomyšli velmi spokojeni a Výbor Smetanovy Litomyšle zjistil, že nejen pražské Národní divadlo dokáže diváky nadchnout Smetanovými operami. Velmi spokojeni byli i hosté. Z cizích návštěvníků bychom mohli jmenovat například anglického skladatele Jonesa Jenkynze z waleského města Swansea.¹⁰

V roce 1957 přinesl festival několik změn. Poprvé přijeli umělci z Janáčkovy opery Státního divadla Brno. Další významnou změnou bylo první uvedení Smetanovy opery *Čertova stěna*. Brněnskému souboru se představení vydařilo natolik, že bylo diváky přijato s nadšením a pochválila jej i odborná kritika. Odborníci ocenili také další dvě inscenace brněnské opery (*Dalibor* a *Prodaná nevěsta*). O doplnění festivalu se postarala Moravská filharmonie v čele s dirigentem Milivojem Uzelacem, která hrála na II. zámeckém nádvoří před 700 posluchači. Provedla náročný symfonický koncert s Fibichovou *Symfonií F dur*, předehrou ke hře *Noc na Karlštejně*, Smetanovým *Pražským karnevalem* a *Valdštýnovým táborem*. Umělci byli po zásluze odměněni velkými ovacemi. Brněnská opera neúčinkovala v Litomyšli pouze na festivalu. Spokojenost s výkony brněnského souboru přiměla členy Výboru Smetanovy Litomyšle vyjednat na konec srpna dvojí provedení Dvořákovy *Rusalky*.

¹⁰ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 38 - 40

Tato akce se však příliš nezdařila. Hlavně kvůli nevhodnému termínu a nepříznivému počasí byla návštěvnost představení nízká, a proto se již v budoucnu podobné pokusy neopakovaly.¹¹

Zcela zvláštní byla Smetanova Litomyšl v roce 1959, kdy si Litomyšl připomínala 700 let od svého povýšení na město. Oslavy se staly součástí hudebního festivalu. Již při přípravách v roce 1958 bylo ve výboru rozhodnuto spojit hlavní den oslav s velkou lidovou manifestací. Hledalo se proto místo, které by bylo vhodné pro velké množství lidí. Uvažovalo se o novém stadionu nebo o prostoru pod Primátorským rybníkem na Černé hoře. Po dlouhých úvahách nakonec vyhrála louka u Řetízku poblíž Loučné. Na pátek 3. července se chystala *Libuše*, ale kvůli dešti musel být program změněn. Místo toho Národní divadlo předvedlo v aukční hale původně vůbec neplánovanou operu *Dalibor*. Účinkující zde vystoupili v těžkých podmínkách se zcela nevyhovujícím zázemím. I přes tuto překážku se představení umělecky vydařilo. V sobotu 4. července dopoledne se uskutečnilo za přítomnosti Zdeňka Nejedlého slavnostní znovuotevření rodného bytu Bedřicha Smetany v zámeckém pivovaře. Večer se na druhém zámeckém nádvoří hráli *Braniboři v Čechách*. Součástí festivalu byla i *Krajská slavnost písní a tanců*, která proběhla v neděli 5. července. Vyvrcholením mělo být nedělní odpoledne, kdy byla v Řetízku Krajská mírová manifestace pracujících, kterou podle odhadů navštívilo 25 000 lidí. Místo původně plánované *Prodané nevěsty* následovalo představení *Libuše*. Celé prostředí bylo ale pro Smetanovu hudbu naprosto nedůstojné. Monstróznost akce a její pouťový charakter se stánky a návštěvníky, které opera ani trochu nezajímala, přinesly mnoho rušivých vlivů, které kazily hudební zážitek. Prostor nevyhovoval ani po stránce akustické. Za jevištěm nebyla pevná odrazová stěna a zvuk se z tohoto důvodu rozptyloval na všechny strany. Dlouho očekávaná *Libuše* byla i přes výborné obsazení pro mnohé zklamání.¹²

Rok 1960 byl jiný pouze v termínu konání festivalu. Kvůli druhé celostátní spartakiádě, která probíhala počátkem července v Praze, byl termín posunut o týden dopředu na 25. a 26. června. Potřetí bylo na festival pozváno Slovenské národní divadlo. Jelikož od Bedřicha Smetany měli tehdy umělci nastudované jen tři opery, a to *Dalibora*, *Prodanou nevěstu* a *Hubičku*, bylo rozhodování o repertoáru jednoduché. Dohodnuto bylo provedení

¹¹ LNĚNIČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 41 - 42

¹² SKŘIVÁNEK, Milan. *Litomyšl 1259 – 2009 město kultury a vzdělávání*. Litomyšl: HRG Litomyšl, 2009, s. 432

všech tří oper. Členové Národního divadla přijeli v sobotu dopoledne, po odpoledni proběhlo již tradiční položení věnce u pomníku Bedřicha Smetany a večer proběhlo první představení *Dalibora*. I přes výborné výkony bratislavských sólistů nebyla opera hodnocena dobře a to jak po stránce hudební, tak i z hlediska režie. *Dalibor* byl dokonce označen za nejslabší představení tohoto ročníku Smetanovy Litomyšle. V neděli dopoledne program zahájila již třetí *Krajská slavnost písní a tanců*. Tradičně se na ní prezentovaly především východočeské pěvecké sbory a symfonické orchestry. Odpoledne předvedlo bratislavské divadlo *Prodanou nevěstu*, která se postupně na festivalu stávala sázkou na jistotu. Zaplněné hlediště bylo jako obvykle velice spokojené. Na večerní představení *Hubičky* již tolik lidí nepřišlo a ani spokojnost tentokrát nebyla stoprocentní. Celkové hodnocení tohoto ročníku festivalu však bylo pozitivní. Spokojeni byli i bratislavští umělci, kteří projevili ochotu kdykoliv znovu v Litomyšli vystoupit a dokonce přislíbili nastudovat operu *Tajemství*.¹³

V roce 1961 se Smetanova Litomyšl konala opět v červencovém termínu, a to ve dnech 7. - 9. července. Po čtyřleté odmlce znovu vystoupila na festivalu Janáčkova opera Státního divadla v Brně a předvedla čtyři ze Smetanových oper. Prvním vystoupením byla 7. července opera *Libuše*. U této příležitosti bylo vzpomenuo 110. výročí narození Aloise Jiráska. Diváci ocenili především výkon umělkyně Národního divadla Naděždy Kniplové v hlavní roli. V sobotu 8. července večer předvedl soubor na druhém zámeckém nádvoří operu *Braniboři v Čechách*. Návštěvnost pokazilo proměnlivé počasí s občasným deštěm. To ohrožovalo následující den i představení *Prodanou nevěstu*. Nakonec se však počasí umoudřilo a opera zazněla v zámeckém amfiteátru. Festival téhož dne večer ukončila pohádková opera *Čertova stěna* s pozoruhodnou výpravou a vynikajícím výkonem Zdeňka Kroupy v roli Raracha. Dvanáctý ročník Smetanovy Litomyšle se sice umělecky vydařil, ale návštěvnost byla kvůli chladnému počasí oproti minulému ročníku zhruba poloviční. Vyskytly se návrhy zpestřit další průběh Smetanovy Litomyšle pozváním některých vynikajících zahraničních pěvců, kteří ovládají smetanovský repertoár, a dokonce i zahraničních souborů.¹⁴

¹³ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 47 - 49

¹⁴ Smetanova Litomyšl, o. p. s [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/pocatky-1949-1965> [cit. 26. 5. 2015]

Rok 1962 byl smutný především pro litomyšlský hudební festival, neboť 9. března 1962 zemřel ve věku 84 let ministr kultury Zdeněk Nejedlý. Pořadatelé tím ztratili mocného propagátora a mecenáše, který pomáhal především finančním přispěním ze státní pokladny. Festival se už v minulosti potýkal s finančními problémy, které se prohlubovaly kvůli nízké návštěvnosti. Velmi důležitá byla i jeho politická podpora. Díky němu neměl Výbor Smetanovy Litomyšle problémy s ÚV KSČ a komunistickými cenzory. Na festival, který se konal ve dnech 7. – 8. července byl pozván soubor, který v Litomyšli ještě neúčinkoval – opera Státního divadla v Ostravě. Další novinkou tohoto ročníku bylo uvedení opery *Tajemství*. Byla jedinou Smetanovou operou, která dosud nebyla v Litomyšli uvedena. Počasí festivalu stejně jako minulý rok příliš nepřálo, neboť bylo chladné a deštivé už při posledních dnech předprodeje. Úvodní opera *Dvě vdovy*, která byla odehrána 7. července odpoledne, musela být kvůli nepřízni počasí na půl hodiny přerušena. Téhož dne večer došlo na premiérové představení *Tajemství*. Ostravský soubor speciálně pro Smetanovu Litomyšl toto představení znovu nastudoval, ačkoliv již bylo z repertoáru staženo. Vystoupení se nadmíru vydařilo, přesto však nepozvedlo zájem diváků. Finančně festival nedopadl dobře. Budoucnost festivalu začínala být nejistá.¹⁵

Přípravy festivalu v roce 1963 nebyly vůbec jednoduché. Z ministerstva školství a kultury se začalo ozývat, že Smetanova Litomyšl je pouhou místní lidovou slavností, která má s uměním málo společného. Před festivalem vyšel ve východočeských krajských novinách článek, který kritizoval ideovou zásadu uvádět zde jenom díla Bedřicha Smetany. Budoucnost festivalu byla projednávána i v jeho průběhu, obzvláště na jednání 7. července 1963. Vedoucí opery Národního divadla Jan Seidl upozorňoval na tu skutečnost, že v důsledku současných technických podmínek nelze na litomyšlském zámku předvádět Smetanova díla v požadované odborné kvalitě. Vystávaly zde připomínky, aby se nadále nehrála pouze Smetanova tvorba, ale aby byl festival oživen i operami dalších českých autorů. L. Holoubek z Bratislavy výslovně žádal, aby se hrál např. i Zdeněk Fibich, Josef Bohuslav Foerster nebo Antonín Dvořák.¹⁶

Tento rok byla Smetanova Litomyšl součástí oslav 80. výročí založení Národního divadla. Oslavy byly zahájeny uvedením baletu *Labutí jezero* ve Sportovním paláci v Praze. Poté pokračovaly zájezdem činohry do západních Čech a další akcí byla Smetanova Litomyšl.

¹⁵ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 52 - 53

¹⁶ Tamtéž, s. 53 - 55

Však to byla právě Smetanova hudba, která před 80 lety otevřela oponu Národního divadla. Večer 6. července byl festival zahájen operou *Libuše*. V hlavních rolích vystoupili přední sólisté Marie Podvalová jako Libuše, Milada Šubrtová a Marta Krásová jako Krasava a Radmila, Teodor Šrubař jako Přemysl, Zdeněk Otava a Beno Blachut jako Chrudoš a Št'áhlav. Tento ročník byl posledním, na kterém před festivalovou pauzou vystoupilo pražské Národní divadlo. Program pokračoval 7. července odpoledne provedením *Prodané nevěsty*. Divácká účast byla dobrá. Také představení opery *Dalibor* bylo úspěšné. Proběhlo téhož dne večer na druhém zámeckém nádvoří pod taktovkou Josefa Bártla a v režii Václava Kašíka. Oproti několika minulým letům byla návštěvnost opravdu nadprůměrná. Kromě oblíbeného pražského Národního divadla tomu přispělo i příznivé počasí při všech představeních. Proto Smetanova Litomyšl tentokrát skončila i finančním úspěchem, který umožnil značně vyrovnat rozpočet. Vřelými slovy festival oficiálně ukončila tajemnice OV KSČ Ludmila Koubíčková. Poděkovala umělcům i všem ostatním pracovníkům Národního divadla za bohatý umělecký zážitek. Zdůraznila, že Smetanova Litomyšl plní jeden ze základních úkolů kulturní politiky a otevírá dveře lidem k nejkrásnějším skvostům národní kultury.¹⁷

V roce 1964 se připomínala jubilea Bedřicha Smetany, 140 let od jeho narození a 80 let od úmrtí. Na festival byla již potřetí pozvána k hostování Janáčkova opera Státního divadla v Brně. Opera v tomto jubilejním roce Bedřicha Smetany mohla nabídnout dramaturgickou novinku provedením zlomku poslední Smetanovy opery *Viola*. Tím byl dovršen program provedení všech Smetanových oper v rámci festivalu. Byla provedena na úvod Smetanovy Litomyšle, v pátek 3. července na druhém zámeckém nádvoří. V rámci zahajovacího koncertu zazněla také předehra k opeře *Libuše* a poté symfonické básně *Richard III.* a *Valdštyňův tábor*. Koncert dirigoval František Jílek. V soboru večer se na II. zámeckém nádvoří konala nová inscenace opery *Čertova stěna*. V neděli dopoledne se hrála již tradičně *Prodaná nevěsta* a ve stejný den večer se na zámeckém nádvoří odehrála také velmi často hraná opera *Dalibor*.¹⁸

¹⁷ MENŠÍKOVÁ, Božena, *Operní festival Smetanova Litomyšl – její historie a perspektivy*. Diplomová práce, 1966, uloženo mimo jiné ve Státním okresním archivu ve sbírce vědeckých a literárních rukopisů pod signaturou R 54

¹⁸ LNĚNIČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 56 - 57

Na 14. ročník Smetanovy Litomyšle bylo po předchozím jednání pozváno bratislavské Slovenské národní divadlo. Již v dubnu 1965 se rozhodlo, že se bez ohledu na počasí připraví i jeviště v aukční hale, a proto poprvé nebylo před festivalem žádné představení pojištěno. Největší změna byla v dramaturgii. Bylo dohodnuto provedení tří oper. Měly zaznít *Dvě vdovy*, *Libuše* a poprvé v historii festivalu jiná než Smetanova opera – *Svatopluk* od Eugena Suchoně. V pátek 26. června 1965 byla Smetanova Litomyšl zahájena v zámeckém amfiteátru představením *Libuše*, kterou slovenští umělci nastudovali v české verzi. V hlavních rolích vystoupili Božena Suchánková jako Libuše a Bohuš Hanák jako Přemysl. Dirigoval Ladislav Holoubek a režii měl Miroslav Fischer. V neděli dopoledne přednášel v zámeckém divadélku Dr. Zdeněk Nováček na téma „Význam Smetanova díla pro rozvoj slovenské národní kultury“. Odpoledne byla provedena opera *Dvě vdovy* a večer Suchoňův *Svätopluk*.¹⁹

Špatná finanční situace nahrála tomu, aby bylo pořadatelům posláno doporučení jak festival změnit, které hned v červenci 1965 zaslalo Krajské osvětové středisko v Hradci Králové. Navrhovalo pořadatelům festivalu, aby nezvali po další čtyři roky přední česká divadla s operami, ale aby zařadili do programu slavností v letech 1966 – 1969 matiné spojená s odbornými přednáškami, na nichž by účinkovali vybraní sólisté nebo soubory Východočeského kraje. Znamenalo by to však prakticky zrušení tradiční podoby festivalu a převedení programu pod kontrolu Krajského národního výboru. Členům výboru Smetanovy Litomyšle se tento návrh samozřejmě nelíbil, ale zejména z finančních důvodů neměl na výběr. Hlavní příčiny přerušení konání festivalu lze hledat ve všeobecné ekonomické a politické situaci. Navíc rostly nároky divadel i další výdaje a také klesala ochota umělců vystupovat ve značně nevyhovujících technických a klimatických podmínkách litomyšlského zámku. Nikdo ovšem v tu chvíli netušil, že pořádání festivalu bude přerušeno na dlouhých devět let.²⁰

1.3 Festival v letech 1974 - 1991

K obnovení festivalu došlo u příležitosti výročí 150 let od narození a 90 let od úmrtí Bedřicha Smetany v roce 1974. Hlavní část festivalu proběhla opět na zámku v obvyklém termínu na přelomu června a července. Ještě před samotným začátkem festivalu se 10. května

¹⁹ Smetanova Litomyšl, o. p. s. [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomyšl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/pocatky-1949-1965> [cit. 26. 5. 2015]

²⁰ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 58 - 60

konal ve Smetanově domě koncert České filharmonie s dirigentem Václavem Neumannem a 16. června proběhla tradiční *Pocta Smetanovi* s průvodem přes náměstí. Hlavní dny Smetanovy Litomyšle začaly 28. června na druhém zámeckém nádvoří. Úvodním představením byla opera *Dalibor* v režii Miloslava Smrže, dirigoval Jan Štych. Následující den pokračoval festival v zámeckém amfiteátru operou *Dvě vdovy*. V neděli 30. června se na závěr festivalu hrála pro velký zájem hned dvě představení *Prodané nevěsty*. V dopoledních i odpoledních hodinách.²¹

V roce 1974 vznikla v Litomyšli nová významná hudební tradice Mladá Smetanova Litomyšl. Jde o festival vážné hudby v podání mladých interpretů. Tato událost je pod stejným názvem pořádána až doposud.²²

I přes vydařený ročník Smetanovy Litomyšle v roce 1974, který byl ve znamení obnovení festivalu, se nepodařilo v roce 1975 festival uskutečnit. Kvůli celostátní spartakiádě nebylo možné, aby přijeli umělci z pražského Národního divadla. Ani jednání s brněnským a bratislavským souborem nebyla úspěšná. Festival se tedy v tomto roce nekonal. Byla to poslední „nucená“ přestávka v historii festivalu. Od roku 1976 již probíhá Smetanova Litomyšl bez přerušení až dodnes.²³

V roce 1977 měl festival řadu novinek jak v dramaturgii, tak i v organizaci. Účinkujícím souborem na festivalu bylo Národní divadlo Praha. V tomto roce se poprvé změnila stará festivalová zásada, že Smetanova Litomyšl patří výhradně Smetanovi. Z důvodu nedokončených prací na opravě fasády ze severní části zámku se festival odehrával na druhém zámeckém nádvoří. Novotou bylo i jedno vystoupení ve Smetanově domě. Festival začal v pátek 24. června 1977 operou Antonína Dvořáka *Jakobín*. Pozoruhodný pořad byl v sobotu 25. června odpoledne, kdy ve Smetanově domě nejprve zazněl v podání Dechového kvinteta Národního divadla koncert ze skladeb Antonína Rejchy a poté jednoaktová opera *Veselohra na mostě* od Bohuslava Martinů. Na zámeckém nádvoří téhož dne večer zazněla *Prodaná nevěsta*, poprvé v nezvykle pozdních hodinách. Toto představení vyznělo velmi působivě. Po umělecké stránce se tento ročník festivalu opravdu vydařil. Národní divadlo představilo své

²¹ LNĚNIČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 61 - 63

²² Tamtéž, s. 63

²³ Tamtéž, s. 64

nejlepší umělce. Patřili mezi ně: Eduard Haken, Karel Berman, Marcela Machotková, Jindřich Jindrák, Libuše Domanínská a další.²⁴

Rok 1978 se nesl v duchu oslav výročí 100 let od narození Zdeňka Nejedlého. Vzhledem k tomuto výročí se festival vrátil k převážně smetanovskému repertoáru. Na festivalu opět hostovalo pražské Národní divadlo, které v pátek 30. června večer zahájilo festival úspěšnou inscenací opery *Tajemství*. Druhý den festival pokračoval mimořádným představením. Na druhém zámeckém nádvoří se uskutečnily dvě jednoaktové opery soudobých autorů na motivy povídek A. P. Čechova: *Medvěd* od Iva Jirásk a *Námluvy* od Josefa Boháče. Tato novinka ale bohužel nevzbudila příliš velký zájem diváků. Téhož dne večer se hrála v zámeckém amfiteátru *Prodaná nevěsta*. Festival byl zakončen v neděli 2. července odpoledne Smetanovou operou *Dvě vdovy*, která se odehrála v zámeckém amfiteátru. Východočeské pěvecké sbory koncertovaly na počest výročí narození Zdeňka Nejedlého v sobotu 1. července v zámeckém amfiteátru.²⁵

Program na rok 1979 připravovali pořadatelé festivalu již s předstihem. Byl utvářen už od ledna. S pražským Národním divadlem byla předběžně domluvena představení oper *Rusalka*, *Liška Bystrouška* a *Prodaná nevěsta*. Nakonec se však po dalších jednáních hrála pouze opera *Prodaná nevěsta*. Ta byla společně s *Daliborem* od počátku festivalu bezkonkurenčně nejranějším dílem. V tomto roce byla výjimečná v tom, že měla mimořádně kvalitní obsazení. Sešli se špičkoví umělci jako je Gabriela Beňáčková, Peter Dvorský, Eduard Haken, Jindřich Jindrák, Libuše Domanínská a další vynikající umělci pražského Národního divadla. První festivalovou inscenací byla v pátek 29. června 1979 opera Zdeňka Fibicha *Šárka*, která se hrála v zámeckém amfiteátru. V sobotu se ve Smetanově domě uskutečnil *Komorní koncert* členů Národního divadla a tento ročník festivalu ukončila v neděli 1. července opera *Prodaná nevěsta*.²⁶

V roce 1982 mohli být spokojeni i milovníci baletu, když se v zámeckém amfiteátru uskutečnilo *Labutí jezero* od P. I. Čajkovského. Diváci byli nadšeni, účinkující již méně.

²⁴ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 65 - 66

²⁵ Tamtéž, s. 66 - 67

²⁶ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 68
Smetanova Litomyšl, o. p. s [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/1974-1991> [cit. 26. 5. 2015]

Stěžovali si na nerovné jeviště, které bylo nevhodné pro baletní představení. Z tohoto důvodu se balet po řadu dalších let neuskutečnil. Příjemným zpestřením byla další den soudobá opera skladatele Jiřího Pauera *Zuzana Vojířová*. V programu byla plánovaná opera *Dvě vdovy*, ale kvůli dešti se představení neodehrálo. V tomto roce se tedy poprvé nehrála žádná skladba od Bedřicha Smetany.²⁷

Největší změnou pro rok 1983 bylo opětovné vystoupení brněnského Státního divadla na jevišti Smetanovy Litomyšle. Festival byl zahájen v pátek 24. června inscenací opery *Dalibor* od Bedřicha Smetany. Následující den mělo na festivalu premiéru dílo Leoše Janáčka *Příhody lišky Bystroušky* v režii Václava Věžníka. Na nedělním programu byla opera od dalšího významného českého skladatele. *Řecké pašije* od Bohuslava Martinů. Organizační tým při tomto ročníku doplnil maturant pardubické konzervatoře Vojtěch Střítecký, který později sehrál důležitou roli v dalším směřování festivalu.²⁸

V roce 1988 zaznamenala festivalová dramaturgie zásadní změnu. Byla poprvé hrána velká světová opera Wolfganga Amadea Mozarta, *Figarova svatba*. Mozart byl v oné době velmi populární díky velko filmu Miloše Formana *Amadeus*. Tato opera zahájila v pátek 24. června festival. Inscenaci dirigoval František Vajnar. Druhý den se hrála opera Antonína Dvořáka *Jakobín*. Závěrečný dopolední koncert v neděli 26. června nazvaný *Pocta B. Smetanovi* byl složen ze sborových scén autorových oper. Akce ale bohužel nevyšla podle představ, protože návštěvníci byli již zvyklí na koncerty národních umělců a Národní divadlo obsadilo sólisty pořadu méně známými umělci.²⁹

Velký dramaturgický bum přišel hned v dalším roce 1989. Do programu se podařilo poprvé prosadit operu Giuseppe Verdiho. Nebyl to ovšem tolik úspěšný *Nabucco*, který se hrál v Brně, ale autorovo méně hrané dílo *Simon Boccanegra*. I to však byla pro litomyšlské publikum velká událost. Do Litomyšle přijela navíc první zahraniční sólová operní hvězda festivalu. Smetanova Litomyšl, na které opět účinkovala Janáčkova opera Státního divadla Brno, byla zahájena 23. června. Ve Smetanově domě proběhl cyklus *Říkadla* od Leoše Janáčka, doplněný o komickou operu Bohuslava Martinů *Veselohra na mostě*. 24. června

²⁷ LNĚNIČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 72

²⁸ Tamtéž, s. 73 - 75

²⁹ Tamtéž, s. 81 - 83

přišla na řadu již zmiňovaná Verdiho opera *Simon Boccanegra*. Opera byla nastudována v italském originále a v hlavní roli kromě Pavla Kamase a Richarda Nováka vystoupil první skutečně velký mezinárodní host argentinská zpěvačka Martha Collalilo. V neděli 25. června proběhla odpoledne již tradiční *Prodaná nevěsta*, která ukončila tento ročník festivalu. Představení dirigoval Jan Zbavitel.³⁰

V devadesátých letech, vlivem pádu komunistického režimu, se festivalu zcela změnila tvář, otevřelo se mu nové pole působnosti. Rozšířil se do dvou, později až do tří víkendů, dramaturgie se zcela otevřela hudbě různých žánrů autorů z celého světa. Přímý dopad v roce 1990 však znamenal pro festival spíše komplikace. Nová situace totiž přinesla zásadní změny a svobodné možnosti pro umělecké soubory. Významné soubory si mohly více vybírat, tudíž se jim stále méně chtělo vystupovat v nepříznivých klimatických podmínkách s provizorním zázemím. Týkalo se to i pražského Národního divadla, které sice ještě tento rok na festival přijelo. Následujících šest let do Litomyše však nezavítalo. Změnami prošel také způsob práce organizačního týmu. Na začátku 90. let byl ředitelem festivalu Jaromír Metyš. V současné době se celoroční přípravě věnují dramaturg Vojtěch Stříteský, ředitel festivalu Jan Pikna, který má na starosti finanční zabezpečení, jeho manželka Eva Píknová, která je ředitelkou komunikace a Barbora Krejčí, která je vedoucí propagace a PR.³¹

32. ročník festival byl zahájen ve Smetanově domě 15. června 1990. Zahájil jej Východočeský státní komorní orchestr koncertem *Pocta Bohuslavu Martinů*. Při příležitosti 100. výročí narození Bohuslava Martinů, rodáka z nedaleké Poličky, byla provedena jeho skladba *Rapsodie pro violu a orchestr*. V sobotu 16. června proběhla hlavní událost tohoto ročníku, Mozartova *Kouzelná flétna*. Dirigoval Jan Štych. Opery světových autorů se postupně stávaly běžnou součástí festivalu. V neděli 17. června ukončila festival Smetanova opera *Libuše*.³²

33. ročník Smetanovy Litomyše, který se konal v roce 1991, byl posledním rokem, kdy platily staré principy, jako je počet dní festivalu, pořadatelský štáb nebo financování. Hostovalo Státní divadlo Brno. Tento rok bylo v plánu oratorium *Svatá Ludmila* od Antonína

³⁰ LNĚNIČKA, Jindřich, *50 ročníků Smetanovy Litomyše*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 83 - 84

³¹ DRÁBKOVÁ, Jarmila. *Hudební festival Smetanova Litomyšl*. Diplomová práce. Olomouc: UP, 2003, s. 42

³² LNĚNIČKA, Jindřich. *50 ročníků Smetanovy Litomyše*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 84 - 85

Dvořáka, které se však kvůli nepřízní počasí nekonalo. Nakonec se tedy odehrála čtyřdílná opera Bohuslava Martinů *Hry o Marii*. Provedení tohoto představení mělo v Litomyšli velký úspěch.³³

1.4 Festival v letech 1992 – 2014

V roce 1992 došlo hned k několika změnám. K těm zásadním patří skutečnost, že se festival stal prioritní akcí města Litomyšl, s čímž souviselo i jeho rozšíření do dvou víkendů. Vedením festivalu byl pověřen tehdejší ředitel Smetanova domu Jaromír Metyš, dramaturgií Vojtěch Stříteský a zajištěním technické stránky Jan Rejtořík. Ve festivalovém výboru, jemuž předsedal Karel Rothschein, byly zastoupeny Eva Píknová a Erika Bohuňková. Organizátorem festivalu zůstalo i nadále město Litomyšl. Tento rok byl významný i tím, že na festivalu vystoupilo mnoho prvotřídních zahraničních umělců. Hned v prvním představení, ve Verdiho opeře *Nabucco*, které se konalo v pátek 26. června, vystoupili dva pěvci z USA - Paulette de Vaughn a Sergio Lombana. Mezi další zahraniční hvězdy se řadí i italský pěvec Gaetano Bardini a Anna Baldasserini, kteří excelovali v galakonzertu s názvem *Operní nocturno*. Novinkou festivalu Smetanova Litomyšl byla nedělní slavnostní mše, jež se stala tradičním duchovním obohacením festivalu. Na této mši vystoupila naposledy v rámci festivalu jedna z jeho legend, Eduard Haken. Rozloučil se se Smetanovou Litomyšlí zazpíváním kompletních Dvořákových *Biblických písní* a přídavkem ve formě Škroupovy písně *Kde domov můj*. 34. ročník Smetanovy Litomyšle byl zakončen symfonickým cyklem Bedřicha Smetany *Má vlast* v podání Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK.³⁴

Rok 1993 byl význačný proměnou v označení operního festivalu, kdy bylo poprvé použito označení Mezinárodní operní festival. Nešlo o reakci pouze na účinkování stále většího počtu zahraničních interpretů, ale i na stále přibývajícím množství zahraničních diváků. Významnou změnou prošlo i financování festivalu, kdy stále větší část rozpočtu tvořily finance sponzorů. Úvodní představení Smetanovy opery *Tajemství* v roce 1993 bylo považováno za úspěch, neboť v období 90. let se postupně od jeho oper upouštělo. Šlo především o zásluhu dramaturga festivalu Vojtěcha Stříteského, jehož vizí bylo do roku 2000

³³ Smetanova Litomyšl, o. p. s. [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/1974-1991> [cit. 26. 5. 2015]

³⁴ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 87 - 89

prezentovat všechny opery Bedřicha Smetany. Za zmínku stojí také výkon Moravského divadla Olomouc, které během 24 hodin dokázalo zvládnout přípravy souboru, kulis a dalších nutných věcí a v rekordně krátkém čase připravit pro druhé zámecké nádvoří inscenaci Verdiho opery *La Traviata*. Důvodem k takto extrémně krátkému času na přípravu bylo onemocnění souboru, jenž měl odehrát operu Bizetovu operu *Carmen*. O mimořádně zdařilý závěr tohoto ročníku se zasloužila Orffova kantáta *Carmina burana* v podání Pěveckého sboru města Bratislava. Důsledkem byl následný růst diváckého zájmu o Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl.³⁵

V roce 1994 přispěla k růstu diváckého zájmu o Smetanovu Litomyšl návštěva sedmi středoevropských prezidentů – německého Richarda von Weizsäckera, rakouského Thomase Klestila, slovinského Milana Kučana, maďarského Arpáda Göncze, polského Lecha Walesy a slovenského Michala Kováče, kteří na pozvání Václava Havla jednali na litomyšlském zámku.³⁶

Významná část programu tohoto ročníku byla zaměřena na Smetanovu tvorbu, neboť šlo o jubilejní ročník s kulatým výročím narození Bedřicha Smetany. Festival zahájila Moravská filharmonie Olomouc s dirigentem Jiřím Mikulou ve Smetanově domě inscenací fragmentu opery *Viola*. Druhý den byla provedena opera *Aida*. Během tohoto ročníku festivalu proběhla ještě tato představení: *Biblické písně* a *Requiem* Antonína Dvořáka. Tyto skladby se poprvé hrály v piaristickém chrámu Nalezení sv. kříže, který byl léta uzavřen. Dále se hrála *Glagolská mše* Leoše Janáčka. Z oper na festivalu zazněla Bizetova *Carmen* nebo Smetanova *Prodaná nevěsta*.³⁷

37. ročník Smetanovy Litomyšle lze považovat za vyvážený, co se týče otázky programu, účinkujících i prostorů pro konání jednotlivých koncertů. Festival proběhl na zámeckém nádvoří, v zámeckém amfiteátru, v piaristickém chrámu a ve Smetanově domě. Festival byl zahájen ve Smetanově domě koncertem Slovenské filharmonie. Na programu byla Smetanova *Vltava*, Mendelssohnův *Koncert pro housle a orchestr* a Musorgského *Obrázky z výstavy*. Tento ročník měl na programu tři skutečné vrcholy. Na zámeckém nádvoří se uskutečnil Smetanův *Dalibor*, kde se v roli Milady poprvé na festivalu představila Eva

³⁵ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 89 - 92

³⁶ DRÁBKOVÁ, Jarmila. *Hudební festival Smetanova Litomyšl*. Diplomová práce. Olomouc: UP, 2003, s. 46

³⁷ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 92 - 96

Urbanová. Další vynikající vystoupení, v podání Janáčkovy opery Národního divadla Brno, proběhlo v zámeckém amfiteátru. Byl to Verdiho *Riggoletto*, kde se v hlavních rolích představili Pavel Kamas a hostující Alla Simonichvilli z Gruzie. Do dějin hudebního festivalu vstoupil i závěrečný *Galakonzert*, na kterém zazářila Eva Urbanová a po boku ji stál světový barytonista Sherrill Milnes.³⁸

Významnou událostí v roce 1996 bylo zastřešení druhého zámeckého nádvoří, ač v prvotní fázi bylo chráněno prozatím pouze jeviště s orchestřištěm. Proto byla pro případ nepříznivého počasí připravena i nedaleká aukční hala. V tomto roce byl prvně realizován záměr začínat festival hudbou Bedřicha Smetany. Na festivalu poprvé zazněla jedna z dalších italských oper *Tosca* od Giacoma Pucciniho a to hned dvakrát. Zajímavostí tohoto ročníku bylo to, že poprvé v historii Smetanovi Litomyšle byl prostřednictvím České televize vysílán koncert v přímém přenosu. Šlo o *Galakonzert* v podání italského barytonisty Bruna Poly a Katiou Ryciarelli. V listopadu téhož roku se v Litomyšli sešli představitelé významných festivalů vážné hudby a byla založena Asociace pořadatelů hudebních festivalů České republiky.³⁹

V roce 1997 došlo ke zlepšení komfortu pro diváky formou stupňovitěho zvýšení jednotlivých řad hlediště. I nadále se však nezdařilo zastřešit hlediště a proto byla samozřejmostí i příprava aukční haly pro případ nepřízně počasí. Za zmínku stojí i nebývale bohatý program doprovodných akcí (Starodávny jarmark, Promenádní koncert aj.), který se stal v následujících letech samozřejmostí. Organizátoři Smetanovy Litomyšle pozvedli festival natolik, že se stalo nutností věnovat se jeho přípravám po celý rok a ne pouze určitou dobu před zahájením. S tím souviseli i personální změny, kdy na místo ředitele byl dosazen Jan Pikna (namísto dosavadního Jaromíra Metyše), uměleckým ředitelem zůstal Vojtěch Stříteský a vedoucí propagace Eva Píknová. Všichni jmenovaní se od tohoto roku stali zaměstnanci nadace na plný úvazek.

Festival tento rok zahájila Státní filharmonie Brno s dirigentem Leošem Svárovským. Na programu byly tyto skladby: *Valdštyňův tábor* od Bedřicha Smetany, *Sinfonietta* od Leoše

³⁸ Smetanova Litomyšl, o. p. s [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/1992-1999> [cit. 26. 5. 2015]

³⁹ LNĚNIČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 100 - 104

Janáčka a kantáta Sergeje Prokofjeva *Alexandr Něvský*. Dále se v zámeckém divadélku uskutečnila opera Henryho Purcella *Dido a Aeneas*. Vrcholem festivalu byl recitál Dagmar Peckové, který se konal na druhém zámeckém nádvoří. Za doprovodu Pražské komorní filharmonie přednesla písně Gustava Mahlera a Antonína Dvořáka.⁴⁰

Záštitu na jubilejním 40. ročníkem Smetanovy Litomyšle převzal bývalý prezident republiky Václav Havel, i když se nakonec bohužel nemohl zúčastnit. Tento ročník zaznamenal několik novinek. Bylo dokončeno zastřešení druhého zámeckého nádvoří tak, aby za nepříznivě počasí mohla být vysunuta střecha a zakryla celé hlediště. Tím se splnil sen pořadatelů, stát se co nejvíce nezávislymi na nezmarech počasí. Festival se rozšířil do tří po sobě jdoucích víkendů. Byl zahájen v pátek 19. června českou státní hymnou a Smetanovou *Mou vlastí* v podání České filharmonie. Program tohoto ročníku byl nadmíru bohatý a kvalitní. V sobotu večer následovalo na zámeckém nádvoří oratorium Sergeje Prokofjeva *Ivan Hrozný*. Tuto českou premiéru oratoria v přepracované verzi od Michaela Lankesterera natáčela Česká televize a byla zaznamenána i na CD. Účinkoval Český národní symfonický orchestr, Kühnův smíšený sbor a sólisté Karla Bytnarová a Damir Basyrov. V roli vypravěče si znamenitě počínal Otakar Brousek. V neděli večer se představil Český filharmonický sbor Brno a Janáčkova filharmonie Ostrava se skladbami Leonarda Bernsteina *Missa brevis* a *Chichesterské žalmy*. Druhý víkend zahájila v pátek 26. června duchovní opera Petra Ebena *Jeremias*. V sobotu 27. června se jako tradičně uskutečnil hold u pomníku Bedřicha Smetany. Večer se v zámeckém amfiteátru předvedla v titulní roli Smetanovi Libuše naše přední pěvkyně Eva Urbanová. Následující den večer se poprvé konal tzv. *Koncert na přání*. Nápad uměleckého ředitele festivalu Vojtěcha Strítěského měl premiéru při příležitosti jubilejního ročníku a od té doby patří k nejžádanějším programům. Třetí víkend byl zahájen 2. července v zámeckém divadle orchestrem z Helsinek se sólisty ze Slezského divadla v Opavě. Na programu byly dvě opery, a to: „studentská hra“ *Byl' jest jednou kantor dobrý* Františka Xavera Brixioho a poté Pergolesiho operní intermezzo *Služka paní*. Na závěrečném *Galakonzertu* se společně s Ľubicou Vargicovou představil Petr Dvorský. Zazpívali árie a dueta z oper Bedřicha Smetany, Donizettiho, Pucciniho či Verdiho.⁴¹

⁴⁰ DRÁBKOVÁ, Jarmila. *Hudební festival Smetanova Litomyšl*, Diplomová práce, Olomouc: UP, 2003, s. 49

⁴¹ Tamtéž, s. 51-52

Rok 2000 byl „Rokem opery“ a právě z toho důvodu byla poprvé ve vlastní produkci, speciálně pro festival, nastudována a inscenována Smetanova opera *Dalibor*. Na zámeckém nádvoří se ve dvou představeních sešla česká operní elita s litomyšlskými občany, kteří vystupovali v rolích trubačů, pážat a zbrojnošů. V hlavních rolích se představili Eva Urbanová, Eva Džízgová-Jirušová, Ivan Kusnjer, Leo Marian Vodička a Richard Novák. Vystoupení bylo odbornou porotou skvěle hodnoceno. I na 42. ročníku festivalu byl velký zájem o *Koncert na přání*, jehož námětem byl tentokrát Kouzelný svět dětí v opeře. V úterý 20. června byl festival zpestřen představení Divadla Jára Cimrmana hrou s titulem *Cimrman v říši hudby*. Toto představení se odehrálo ve Smetanově domě. Od pátku 23. června do neděle 25. června byla v zámeckém divadélku celkem třikrát provedená vůbec nejstarší dochovaná opera *Euridice* Jacopa Periho. Představení se velmi zdařilo a mělo značný ohlas zejména v odborných kruzích. V pátek 23. června proběhla na druhém zámeckém nádvoří opera Wolfganga Amadea Mozarta *Kouzelná flétna* v podání opery Národního divadla. Poprvé bylo použito titulkovací zařízení, které na plátno nad jevištěm promítalo divákům zpívaný text v češtině. Vyvrcholením ročníku byl v neděli 25. června *Galakonzert 2000*, na kterém nejvíce zazářila Eva Urbanová. Na programu byla výhradně operní tvorba českých autorů, bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Zdeňka Fibicha a Leoše Janáčka. V rámci festivalu byl tento rok uspořádán ceremoniál slavnostního předání osvědčení o zápisu zámeckého areálu na seznam památek UNESCO.⁴²

Dramaturgie v roce 2002 se potýkala s problémem, že v žádném operním domě nebyla vhodná smetanovská operní inscenace, která by se mohla na festivalu předvést. Proto byl jako náhradní řešení zvolen *Galakonzert* s průřezem Smetanových oper pojatý jako pocta tomuto skladateli. Smetanova Litomyšl měla v roce 2002 poprvé tematický podtitul Slovo, tón, melodie, píseň..., který spojoval jednotlivé složky dramaturgie. Zcela výjimečný byl pořad *Labyrint světa a ráj srdce* v chrámu Povýšení sv. Kříže. Byla to varhanní improvizace Petra Ebena na čtení jeho syna Marka z textu J. A. Komenského. Náročná, moderní umělecky hodnotná hudba se publiku velice líbila. Po své premiéře ve Svatovítském chrámu při Pražském jaru, pro které bylo napsáno, zaznělo na Smetanově Litomyšli nové oratorium Sylvie Bodorové *Juda Maccabeus*. Oratorium na texty ze Starého zákona autorka zhudebnila

⁴² LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 118 - 124

moderním hudebním stylem. Pěveckých rolí se zhostili Gabriela Beňačková, Ivan Kusnjer a Aleš Briscein. Tento pořad zaznamenala Česká televize.⁴³

Podtitulem 48. ročníku Smetanovy Litomyšle byly Dialogy. V programu byla výrazně zastoupena duchovní hudba. Nebylo však opomenuto ani významné výročí 250 let od narození Wolfganga Amadea Mozarta, jehož díla se objevila v několika festivalových pořadech. Výhradně Mozartovi byl věnován hned Slavnostní zahajovací koncert 16. června 2006, Na jeho úvod zazněla v premiéře skladba Sylvie Bodorové *Vivat Mozart!* Dialogům se věnoval pořad klasické indické hudby v Muzeu antického sochařství nazvaný *Blízká setkání*. Na tento přesahový koncert navázal koncert v chrámu Povýšení sv. Kříže s názvem Dialog lidského hlasu a strun. Komponovaný pořad gregoriánského chorálu, středověkých i současných zpěvů v dialogu s violoncellem přednesla Schola Gregoriana Pragensis a Jiří Bárta. Tématem Dialogy se zabývalo také pozoruhodné seskupení složené z černošské sopranistky Brendy Jackson, souboru bicích nástrojů Jumping Drums, sibiřského souboru Altai Kai, Hradišťanu a Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK. Na pořadu byla autorský projekt Jiřího Pavlici *Chvění*. Světová premiéra dnes již velmi slavného představení, s nímž po *Oratoriu smíru* uvedeném v předchozím roce slavil u litomyšlského publika Jiří Pavlica zaslouženě znovu obrovský úspěch.⁴⁴

V roce 2008 slavil festival svůj jubilejní 50. ročník Smetanovy. Z tohoto důvodu byla dramaturgie zaměřena slavnostně, smetanovsky a operně. Festival tedy zahájila slavnostní opera *Libuše* v hlavní roli s Evou Urbanovou a souborem opery pražského Národního divadla. Poté mohli diváci zhlédnout dvakrát velice úspěšnou novou inscenaci *Prodané nevěsty*, též v podání umělců z Národního divadla Praha. Od Bedřicha Smetany zazněl také symfonický cyklus básní *Má vlast*. Janáčková opera Národního divadla v Brně představila světovou operu od Rossiniho *Lazebník sevillský*. Operní árie zazněly také v rámci závěrečného koncertu *Gala opera*. Vystoupili Eleonore Marguerre, Arpiné Rahdjian a Zoryana Kushpler. Kromě opery byly zastoupeny i jiné hudební formy. V podání Národního divadla v Brně mohli diváci vidět balet *Romeo a Julie* od Sergeje Prokofjeva nebo oratorium od Antonína Dvořáka *Requiem*. S orchestrálním koncertem vystoupilo přední americké mládežnické těleso Boston Youth Symphony Orchestra. Pro děti byl určen muzikál *The Angels* od Lukáše Hurníka. U

⁴³ LNĚNÍČKA, Jindřich, *50 ročníku Smetanovy Litomyšle*. Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 129 - 135

⁴⁴ Tamtéž, s. 150 - 155

příležitosti tohoto významného jubilea byla vydána kniha, která mapuje festival od jeho začátku a nese název 50 ročníků Smetanovy Litomyšle. Autorem této publikace je Jindřich Lněnička.⁴⁵

52. ročník Smetanovy Litomyšle probíhal ve dnech od 11. června do 5. července. Záštitu nad festivalem převzal prezident České republiky Václav Klaus, ministr kultury Václav Riedlbauch a hejtmán Pardubického kraje Radko Martínek. V tomto roce byla bohatá nabídka pořadů přesahující rámec klasické hudby. Můžeme mezi ně zařadit například projekt houslisty Pavla Šporcla s cikánskou cimbálovou skupinou Romano Stilo Gipsy Way nebo francouzského šansoniéra Joela Brose. Nechyběl ani diváky oblíbený *Koncert na přání*, který byl věnovaný klasickému českému muzikálu. Z chrámových skladeb zazněla *Missa Brevis* od Jiřího Pavlici v podání litomyšlského mládežnického sboru KOS. Smetanova Litomyšl je ale hlavně festival operní. Tento rok zde hostovaly naše tři největší operní scény, Národní divadlo Praha, Státní opery Praha a Národní divadlo Brno. Byla uvedena opera Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta*, *Kouzelná flétna* W. A. Mozarta a *Tosca* od Giacoma Pucciniho. Smetanova Litomyšl pokračovala v tradici pořádání oper pro děti. Dětská opera Praha uvedla operu *Ogari*, jejímž autorem je Jaroslav Křička.⁴⁶

Smetanova Litomyšl 2014 měla podtitul festival s geniem loci a trvala již 24 dní. Festival probíhal od pátku 13. června do neděle 6. července a začal opravdu velkolepě *Slavnostním zahajovacím koncertem*, kde se nám představili sólisté Opery Národního divadla v Praze. Na program byly tyto skladby: Od Bedřicha Smetany zde byla zastoupena Předehra k opeře *Libuše*, scéna z 1. jednání *Braniborů v Čechách* a árie Beneše ze 3. jednání *Dalibora*. Dále jsme mohli slyšet například *Šárku* od Zdeňka Fibicha, konkrétně scénu *Šárky a Ctirada* z 2. jednání, duet *Armidy a Rinalda* ze 4. jednání Dvořákovi *Armidy*, árii *Evy* ze 3. jednání opery *Eva* od Josefa Bohuslava Foerster. Následující den festival pokračoval opět na II. zámeckém nádvoří světovou operou W. A. Mozarta *Figarova svatba*. Opera byla nastudována v italském originále a v představení byly použity české a anglické titulky. Sólisté Souboru Opery Národního divadla předvedli vynikající výkon, za který byly odměněni

⁴⁵ Smetanova Litomyšl, o. p. s. [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/2000-2009> [cit. 26. 5. 2015]

⁴⁶ Smetanova Litomyšl, o. p. s. [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/podrobna-historie/od-roku-2010> [cit. 26. 5. 2015]

velkými ovacemi. V pondělí 16. června proběhla ve Smetanově domě dokumentární komorní opera Aleše Březiny *Toufar*. V hlavních rolích excelovala Soňa Červená a Jan Mikušek. Mluvené role se zhostil Vladimír Javorský. Bedřich Smetana byl na festivalu zastoupen i v pátek a v sobotu 20. června a 21. června, kdy na II. zámeckém nádvoří zazněla jeho komicko-romantická opera o třech dějstvích *Čertova stěna*. V neděli 22. června se na II. zámeckém nádvoří rozezněly *Symfonické tance českých klasiků*. Zazněly symfonické tance Bedřicha Smetany *Našim děvám*, *Hulán z Českých tanců*, *Louisina polka*, *Venkovanka a Skočná z Českých tanců*. Dále jsme mohli slyšet *Moravské taneční fantazie* od Klementa Slavinského, *Lašské tance*, *Starodávny I.*, *Požehnaný*, *Dymák*, *Starodávny II.*, *Čeladenský a Pilky* od Leoše Janáčka a tento koncert ukončily *Slovanské tance* a *Slavonic Dances* od Antonína Dvořáka. Druhý den odpoledne se opět na II. zámeckém nádvoří konala novinka tohoto ročníku. Interaktivní koncert, v němž vážná hudba není vážná, *Klasika je cool*. Na tomto koncertě zazněla skladba Benjamina Brittena *Průvodce mladého člověka orchestrem* a *Smartphonie*. Janáčkovu filharmonii Ostrava dirigoval Jan Kučera. Ve čtvrtek 26. června se v Piaristickém chrámu Nalezení sv. Kříže konaly *Lukášovy pašije* od Jana Jiráska. Vystoupili zde tito sólisté: Jaroslav Březina, Tomáš Kořínek, Jaří Sulženko a Zdeněk Plech. Dále se nám představil Český chlapecký sbor Boni Pueri, Pražský failharmonický sbor a Komorní filharmonie Pardubice. Další opera zazněla 27. června na II. zámeckém nádvoří. Byla to opera Richarda Wagnera *Bludný Holanďan*. Opera byla nastudována v německém originále a v představení byly použity české titulky. V hlavních rolích se nám představili: Jiří Sulženko jako Daland, Maida Hundeling jako Senta, Ivan Choupenitch jako Erik, Kevin Short jako Holanďan a Jitka Zerhauová jako Mary. Hrála Janáčkova opera Národního divadla Brno. Dirigoval Jakub Klecker. V 56. ročníku festivalu Smetanova Litomyšl nechyběl ani balet. Byl zastoupen *Stvořením* od Josepha Haydna. Excelentní výkon předvedli sólisté a sbor souboru baletu Národního divadla Brno, sbor a orchestr Janáčkovy opery Národního divadla Brno. Další strhující představení čekalo na diváky a fanoušky festivalu v sobotu 5. července v Piaristickém chrámu Nalezení sv. Kříže. Byl to *Mesiáš* od George Friedricha Händela. A v neděli 6. července jsme se 56. ročníkem festivalu rozloučili na II. zámeckém nádvoří. Proběhl koncert nazvaný *Velké finále*, kde se nám představil residenční orchestr festivalu Česká Sinfonietta s dirigente Radkem Baborákem. Zazněly skladby *Na cestě z Litomyšle*

Lukáše Hurníka, *Vltava* od Bedřicha Smetany, *Romance pro housle a orchestr op. 11* od Antonína Dvořáka a mnohé další.⁴⁷

⁴⁷ Katalog *Smetanova Litomyšl 2014*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl, o. p. s., 2014, s. 88

2 FESTIVALOVÁ DRAMATURGIE

2.1 Vývoj festivalové dramaturgie od počátku k dnešku

Základní premisou festivalové dramaturgie je lidský hlas neboli vokál. V tvorbě Bedřicha Smetany, stejně jako v tvorbě skladatelů celého 19. století, hrál hlas, lidský jazyk a čeština, důležitou roli.⁴⁸

Na počátku festivalové dramaturgie bylo hlavní myšlenkou pořádat pouze představení oper Bedřicha Smetany. Postupem času se od toho upustilo a začaly při festivalu probíhat i další akce, např. hold Bedřichu Smetanovi v podání 1000 pěvců Východočeské pěvecké župy nebo slavnost v jeho rodném bytě, kde se hrál Smetanův kvartet *Z mého života*. Tím z ryze operního monotematického Smetanovského festivalu vzniká Smetanovský festival s pestřejším programem. Ačkoli byl Bedřich Smetana geniálním skladatelem, nevytvořil tak rozsáhlé a kvalitní dílo, aby se poměrně rychle nepřehrálo. Začalo se tedy přemýšlet nad výběrem dalších významných skladatelů, z nichž prvními byli Eugen Suchoň a Antonín Dvořák. V roce 1965 předvedli umělci ze Slovenského národního divadla první nesmetanovské dílo, operu *Svatopluk* od Eugena Suchoně a v roce 1977 mohli diváci poprvé slyšet operu Antonína Dvořáka *Jakobín*. Poté se dramaturgie rozšířila také o tvorbu Leoše Janáčka. Vzhledem k politické ideologii, která tady za vlády komunismu byla, se začala dramaturgie rozšiřovat o hudbu slovanskou. V roce 1982 se tedy konal poprvé na festivalu balet *Labutí jezero* P. I. Čajkovského. Postupem času však doba vyspívala a diváci očekávali od festivalu mnohem víc. V roce 1988 byla na festivalu poprvé představena světová opera W. A. Mozarta *Figarova svatba*. O rok později byl poprvé uveden Giuseppe Verdi. Pořadatelé stáli o to, aby se v zámeckém amfiteátru hrála opera G. Verdiho *Nabucco*, který byl tehdy v Brně v režii Václava Věžníka ve zcela perfektní inscenaci. Tehdejšímu režimu se však téma opery nelíbilo a z tohoto důvodu se bohužel Verdi nehrál. Hrála se však jeho méně známá opera *Simon Boccanegra*. I přesto, že tato opera není tolik známá, to byl velký úspěch. Lidé byli nadšeni, že se právě v Litomyšli hrála italská opera a to dokonce v podání známé argentinské zpěvačky Marthy Collalilo. Tím nastal zrod nové éry dramaturgie, která byla plně

⁴⁸ JÁNOVÁ, Lenka. Osobní rozhovor s Vojtěchem Stříteským, Litomyšl, 28. 11. 2015

otevřená až v roce 1992. V letech 1990 - 1991 se řešilo velké dilema, zda vůbec bude festival pokračovat i nadále. Bylo nutné jej zprofesionalizovat, zvětšit a dát mu určitou důležitost.⁴⁹

V tuto chvíli je model festivalu stejně už několik let. Hraje se zde velké množství českých premiér a na zakázku se objednávají i světové premiéry. Pořadatelé festivalu se „nebojí“ nové tvorby. Hlavní část festivalu tvoří operní inscenace, koncertní provedení oper, ale významnou složkou jsou také galakoncerty, oratoria, kantáty, pěvecké recitály, samostatné pěvecké soubory, tedy formy, v nichž dominantou je vokální umění. Je zde zastoupena i hudba instrumentální, symfonická či komorní. Smetanova Litomyšl je festival především klasické hudby, ale zakládá si i na koncertech chrámových, na baletu nebo koncertech přesahujících do jiných žánrů. Snaží se zakládat dramaturgii na pestré, široké a bohaté nabídce. V cyklu takzvaných přesahových koncertů Na hranách stylů vystoupil na festivalu v roce 2012 populární písničkář a textař Jaromír Nohavica. Vytvářejí se též pořady, kde se střetávají různé světy. Příkladem toho je autorský projekt Jiřího Pavlici *Chvění*, s podtitulem „*Suita Dialogů*.“ Při premiéře tohoto projektu v roce 2006 se na jednom podiu sešli černošská sopranistka, originální soubor alikvótních zpěváků ze sibiřské Altaje – Altai Kai, ansámbl bicích nástrojů Jumping Drums, cimbálová muzika Hradišťan a Filharmonie Brno. Festivalová dramaturgie se věnuje i žánrům, které by člověk na festivalu klasické hudby nečekal. Minulý rok, tedy v roce 2014, proběhla v rámci *Koncertu na přání* orchestrální verze dvou skladeb ze 70. let 20. století: legendární Oldfieldovo *Tubular Bells* a *Atom Heart Mother* od skupiny Pink Floyd. Tyto dvě skladby zazněly v podání violoncellisty Jiřího Barty, Filharmonie Hradec Králové a skupiny Atom Heart Mother Band.⁵⁰

Dramaturgie festivalu rozhodně není všední ani obyčejná, je velmi nápaditá a má nadstandardní záběr. Náměty čerpá ze současné nabídky operních domů, z odborných diskuzí v okruhu odborníků a důležitý je také vliv dramaturga.⁵¹

⁴⁹ JÁNOVÁ, Lenka. Osobní rozhovor s Vojtěchem Stříteským, Litomyšl, 28. 11. 2015

⁵⁰ Smetanova Litomyšl, o. p. s [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/minule-rocniky>. [cit. 18. 6. 2015]

⁵¹ JÁNOVÁ, Lenka. Osobní rozhovor s Vojtěchem Stříteským, Litomyšl, 28. 11. 2015

2.2 Výběrové festivalové premiéry v letech 2008 – 2014

2.2.1 Premiéra v roce 2008

Smetanova Litomyšl je v dramaturgii fenoménem. Snaží se přinášet premiéry, vytváří vlastní hudebně – inscenační projekty, uvádí málo hraná díla. Úspěšnou světovou premiéru v roce 2008 mělo oratorium Sylvie Bodorové *Mojžíš*, které naše nejlepší současná autorka zkomponovala na objednávku Smetanovy Litomyšle k jubilejnímu 50. ročníku a jemu je také věnována. Je to oratorium pro sóla, recitátory, smíšený a dětský sbor, bicí a symfonický orchestr na texty Starého zákona. Oratorium má celkem 14 částí, v nichž se odehrává celý příběh. Autorka si z rozsáhlého starozákonního děje obsaženého v Druhé až Páté Mojžíšově knize Starého zákona vybrala jen některé důležité momenty. V hlavních rolích se představili Ivan Kusnjer, Gabriela Beňačková a Otokar Klein. Recitátory byli Jan Šťastný a Otokar Brousek. Spoluúčinkoval Kühnův dětský sbor a Pražský filharmonický sbor. Hrál Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK a dirigoval Jiří Malát. Po úspěšné premiéře Sylvie Bodorová řekla: „*Jsem moc ráda, že se premiéra Mojžíše tak vydařila. Organizátorům festivalu jsem za tuto velkou příležitost velmi vděčná a těší mne, že posluchači reagovali na moji hudbu tak spontánně. Výkony interpretů a všech těles byly výborné, to je pro nově uváděné dílo vždy velmi důležité. Přeji festivalu Smetanova Litomyšl a jeho organizátorům nejméně dalších padesát úspěšných ročníků, je to naprosto skvělý festival.*“⁵²

2.2.2 Premiéry v roce 2009

Po úspěšných pořadech *O slunovratu*, *Chvění* a *Oratorium smíru* se Smetanova Litomyšl rozhodla i v roce 2009 spolupracovat s autorem Jiřím Pavlicou. Tento rok se uskutečnila na festivalu premiéra s názvem *Studánko, rubínko*. Jiří Pavlica složil třicet jedna nových písní na verše Miloslava Bureše, Jana Skácela, Františka Halase, Věry Provazníkové a Františka Nechvátala. Kromě Hradišťanu se v pořadu představili také zpěváci ve věku 5-12 let a sbor dětí a mládeže při Filharmonii Brno.⁵³

⁵² ŠTILEC, Jiří. *Sylvie Bodorová, Mojžíš*. In Katalog Smetanovy Litomyšle 2008, Litomyšl: Smetanova Litomyšl, o. p. s., 2008, s. 92-94

Sylvie Bodorová: *Mojžíš*. [online] © 1996–2015 Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191850435-sylvie-bodorova-mojzis/>. [cit. 18. 6. 2015]

⁵³ *Premiéra na festivalu, Jiří Pavlica: Studánko, rubínko*. Festivalové noviny, č. 2, 2009, s. 2

Další premiéra, která v rámci festivalu proběhla, byl vokálně – instrumentální projekt kantáty na texty Jana Amose Komenského *Orbis pictus*. Autorkou tohoto oratoria je hráčka na cimbál, zpěvačka a soudobá skladatelka Zuzana Lapčíková.⁵⁴ V neděli 28. června 2009 se na druhém zámeckém nádvoří uskutečnil slavnostní koncert s názvem *Europa musicalis*. V rámci tohoto koncertu proběhla světová premiéra skladby *Symfonie č. 199 „Koncem II. století“* finského hudebního skladatele a dirigenta Leifa Segertama. Ten je označován za jednoho z největších talentů v historii Skandinávie.⁵⁵

2.2.3 Premiéra v roce 2010

V tomto roce se v duchu festivalové premiéry nesl *Koncert na přání – Klasika českého muzikálu*. Koncert vznikl z iniciativy dramaturga festivalu Vojtěcha Stříteského a dirigenta Marka Ivanoviče. Mohli jsme slyšet nejslavnější melodie dnes již klasických českých divadelních a filmových muzikálů, jako jsou například *Starci na chmelu*, *Noc na Karlštejně* nebo *Limonádový Joe aneb Koňská opera*.⁵⁶

2.2.4 Premiéry v roce 2011

V roce 2011 proběhla na festivalu premiéra mimořádně hudebně-tanečního projektu *Písně a tance lásky*. Tato premiéra vznikla na objednávku festivalu. Další premiérou byl jubilejní slavnostní galakonzert s názvem *Na cestě*, který se konal u příležitosti třiceti let od začátku umělecké kariéry naší přední české mezzosopranistky Dagmar Peckové. V Litomyšli s tímto koncertem Dagmar Pecková začínala, dále s ním koncertovala v Ostravě a v Plzni. Koncert měl mapovat její kariéru. Během večera zazněly skladby: *Johanka z Arku*, s kterou Dagmar Pecková absolvovala, *My fair Lady*, s kterou účinkovala v karlínském divadle. Také zazněl *Cherubín*, což byla role, se kterou Dagmar Pecková objela svět. Zpívala jej jak v londýnské Covent Garden, tak v berlínské Staatsoper, v hamburské Staatsoper atd. Nemohla chybět ani *Carmen*. Další zajímavou premiérou, která proběhla v rámci tohoto ročníku festivalu, byly *Paralelní světy* od Jana Jiráka. Byla to koncertní premiéra sborového cyklu

⁵⁴ Katalog Smetanova Litomyšl 2009, *Zuzana Lapčíková: Orbis Pictus*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl, o. p. s., 2009, s. 47

⁵⁵ *Leif Segerstam: Hudba je dotek s nekonečnem*. Festivalové noviny, č. 4, 2009, s. 1, 3

⁵⁶ Katalog Smetanova Litomyšl 2010, *Koncert na přání – Klasika českého muzikálu*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl, o. p. s., 2010, s. 53

inspirovaného základními myšlenkami křesťanství, buddhismu, judaismu a islámu. Dirigentem byl Jan Míšek.⁵⁷

2.2.5 Premiéry v roce 2012

Smetanova Litomyšl svým programem dokazuje, že i klasická hudba má své hity. Důkazem toho byl večer s italským tenoristou z Metropolitní opery Marcellem Giordanim. Ten vystoupil na litomyšlském podiu v neděli 17. června v rámci pořadu *Hvězdy operního nebe*. Na programu byly nejznámější árie a písně z Neapole a Sicílie. Vystoupil společně s mezzosopranistkou Mariannou Kulikovou. Hrál Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK v čele s dirigentem Stevenem Mercuriem a spoluúčinkoval také Pražský filharmonický sbor. U diváků sklidil velký úspěch a dostalo se mu obrovského ohlasu. Premiéru měl i dětský muzikál *Čert a Káči aneb Peklo v pekle* od Jiřího Těmle. Odpolední muzikálové představení bylo určeno pro publikum mladší generace. Co je pro dnešní děti peklo? Peklo dnešní společnosti znamená: žádný internet, žádný signál, žádná wifi a žádný facebook. Tento pekelný muzikál byl zajímavým zpestřením festivalu. Ve světové premiéře zazněl na festivalu písňový cyklus *Lingua angelorum* české skladatelky Sylvie Bodorové v podání amerického barytonisty Thomase Hampsona. Skladba zazněla v doprovodu Symfonického orchestru hl. města Prahy FOK pod taktovkou dirigenta Christophera Zimmermana. Večer byl rozdělen do dvou částí. V první polovině večera zazněla *Osmá symfonie* Antonína Dvořáka a druhá polovina večera patřila již zmiňovanému cyklu *Lingua angelorum*, která byla poctou rudolfínské Praze.⁵⁸

2.2.6 Premiéry v roce 2013

Koncert plný překvapení byl jubilejním koncertem dramaturga festivalu Vojtěcha Stříteského speciálně sestavený na tento večer. V roce 2013 to bylo 30 let jeho působení na festivalu. K této příležitosti byla pozvána celá řada zajímavých hostů. Návštěvníci koncertu mohli slyšet například houslistu Pavla Šporcla, Jiřího Pavlicu se souborem Hradišťan, slovenského trumpetistu Juraje Bartoše a další. Hrála Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín a

⁵⁷ Dagmar Pecková slaví třicet let kariéry koncertem. Festivalové noviny, č. 2, 2011, s. 1 - 2

⁵⁸ Marcello Giordani dobyl srdce publika nejslavnějšími áriemi. Festivalové noviny, č. 2, 2012, s. 3

Co je pro dnešní děti největší peklo? Když se nemohou připojit k síti. Festivalové noviny, č. 3, 2012, s. 8

PROUZOVÁ Kateřina. Festival má světovou premiéru. Provede ji hvězda opery Thomas Hampson. Festivalové noviny, č. 5, 2012, s. 1

dirigentem byl Stanislav Vavřínek.⁵⁹ V tomto roce proběhlo též historicky první společné vystoupení dvou legendárních českých souborů *Musica Bohemica* a *Spirituál kvintet*. Iniciativa přišla od dramaturga festivalu Vojtěcha Stříteského. Záměr koncertu byl předvést obě kapely v samostatném profilu. Posluchači mohli slyšet české lidové písně i lidové inspirace v bohatém programu *Musici Bohemici se Spirituálu Kvintetu*.⁶⁰

2.2.7 Premiéry v roce 2014

Interaktivní koncert, v němž vážná hudba není vážná a kde se nevyklučuje klasická hudba a moderní technologií. O tom se přesvědčili všichni ti, kdo navštívili mimořádný projekt Smetanovy Litomyšl *Klasika je cool*. Pořadatelé se poprvé snažili oslovit i mladší publikum tím, že spojili poslech vážné hudby s vyspělou technologií dnešních mobilních telefonů. Na koncertu *Klasika je cool* zazněla kromě Průvodce mladého člověka orchestrem od Benjaminu Brittena i unikátní symfonie – *Smartfonie*. Ta byla sestavená ze známých melodií, které bývají nejčastěji stahovány do mobilních telefonů. Tento netradiční koncert měl u diváků velký úspěch. V rámci 56. ročníku festivalu proběhla také premiéra hudebně-literárního pořadu s názvem *Hvězdný prach Zdeňka Kopala*. Byl uspořádaný k 100. výročí narození astronoma prof. Zdeňka Kopala. Během večera zazněly i slavné swingové kompozice na téma vesmír a hvězdy a též poezie věnovaná kosmu. Další českou premiérou, která se konala v piaristickém chrámu Nalezení sv. Kříže, byli *Lukášovy pašije* od Jana Jiráka. Účinkoval Český chlapecký sbor Boni pueri a Pražský filharmonický sbor. Komorní filharmonii Pardubice řídil Marko Ivanovič.⁶¹

⁵⁹SOUČEK Prokop. *Vojtěch Stříteský slaví třicet let se Smetanovou Litomyšlí koncertem*. Festivalové noviny, č. 3, 2013, s. 2 - 3

⁶⁰SOUČEK, Prokop. *Pět otázek pro Jiřího Tichotu*. Festivalové noviny, č. 3, 2012, s. 4

⁶¹ Katalog Smetanova Litomyšl 2014, Litomyšl: Smetanova Litomyšl, o. p. s., 2014, s. 45, 47, 51
Lukášovy pašije rozezní piaristický chrám. Festivalové noviny, č. 3, 2014, s. 9
Záhadné dvojhvězdy. Festivalové noviny, č. 3, 2014, s. 3

3 ZAČLENĚNÍ FESTIVALU V RÁMCI ČR A EVROPY

Festival je jednodenní či vícedenní veřejná slavnostní umělecká událost, která pomáhá přiblížit díla všech významných českých i zahraničních skladatelů a svým návštěvníkům přináší umělecké zážitky, odpočinek a zároveň je vzdělává a obohacuje jejich život. Festivaly klasické hudby u nás se vyznačují tradicí a popularitou. V letech 1992 – 1996 postupně vznikala myšlenka sdružení významných českých festivalů.⁶²

3.1 Asociace hudebních festivalů České republiky

Byla založena v roce 1996 jako profesní sdružení pořadatelů nejvýznamnějších českých hudebních festivalů především klasické hudby. Krok za krokem se prosazuje v českém hudebním světě a získává postavení v evropském kontextu. Smyslem tohoto seskupení je vzájemná koordinace, výměna zkušeností, solidarita a pomoc. Za velmi krátkou dobu se ze čtyř zakládajících členů, mezi něž patří Pražské jaro, Janáčkův máj, Mezinárodní hudební festival Brno a Smetanova Litomyšl, stala prestižní organizace zastupující sedmáct českých hudebních festivalů. Asociaci hudebních festivalů tvoří: MHF Janáčkův máj, MHF Pražské jaro, Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl, MHF Český Krumlov, MHF Janáčkovy Hukvaldy, Mezinárodní varhanní festival Olomouc, Festival uprostřed Evropy Mitte Europa, Hudební festival L. van Beethovena v Teplicích, MHF Harmonia Moraviae, MHF České doteky hudby, MHF Petra Dvorského, Hudební festival Antonína Dvořáka v Příbrami, MHF Dvořákova Praha, Festival SMETANOVSKÉ DNY, Pardubické hudební jaro, České kulturní slavnosti a Dvořákův festival. Asociace je nevládní organizace a je členem Evropské asociace festivalů. Uchazeči o vstup jsou důkladně prověřováni, musejí prokázat nejméně pětiletou tradici, přínosnou dramaturgii, právní a finanční spolehlivost. Díky těmto požadavkům může asociace u svých členů zaručit vysokou programovou a interpretační úroveň. Současným prezidentem AHF ČR je Jaromír Boháč, generální ředitel agentury Auvix, s.r.o. a prezident Mezinárodního hudebního festivalu Český Krumlov.

⁶² Analytická studie: Analýza festivalů klasické hudby v ČR a vyhodnocení jejich přínosů, 2015

Každý z členských festivalů má výrazný programový charakter a může se představit slavnými hostujícími umělci stejně jako premiérami a nevšedními programy.⁶³

3.2 Komparace s vybranými festivaly v AHF ČR

Srovnání festivalů není jednoduché, protože existuje poměrně široké spektrum organizačních forem a žánrového zaměření. Důležitou roli hraje také místo konání a způsob financování. Významné festivaly si také snaží vybudovat svůj „brand“, chtějí se odlišit od ostatních. Řada festivalů je pořádána filharmonii a jsou tedy spíše jakýsi vedlejší produkt činnosti orchestru. Festival Smetanova Litomyšl by měl být srovnáván s festivaly profesionálně pořádanými jako hlavní činnost dané organizace.⁶⁴

3.2.1 Mezinárodní hudební festival Český Krumlov

Je hudební festival, který byl založen v roce 1991. Probíhá v Českém Krumlově a nedaleké okolí po dobu pěti týdnů během července a srpna. Nabízí širokou škálu hudby od 15. století až po 21. století. Žánrově je zaměřen na klasickou hudbu, muzikál a crossover. Populární jsou také operní galakoncerty, recitály a sborové koncerty. S festivalem Smetanova Litomyšl mají společné atraktivní a zajímavé prostory. Největší část festivalu se odehrává v ojedinelých prostorách Státního hradu Český Krumlov. Představuje české i světové umělce. Festival je považován za největší kulturní událost Jihočeského kraje, kterou navštěvuje řada významných osobností.⁶⁵

3.2.2 Mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy

Jedná se o open-air festival s nádhernou atmosférou, která je předurčena místem konání. Mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy se odehrává v přírodním amfiteátru hukvaldské obory a v romantickém prostředí hradu, kde se pravidelně konají komorní koncerty a hudba spojená s poezií. Hukvaldy jsou spojené s narozením Leoše Janáčka stejně jako Litomyšl s narozením Bedřicha Smetany. V tom můžeme spatřovat

⁶³Asociace hudebních festivalů České republiky. [online] © 2015. Dostupné <http://www.czech-festivals.cz/> [cit. 18. 6. 2015]

⁶⁴JÁNOVÁ, Lenka. Osobní rozhovor s Janem Píknou, Litomyšl, 1. 4. 2015

⁶⁵Asociace hudebních festivalů v České republice. [online] © 2015. Dostupné z <http://www.czech-festivals.cz/ceskykrumlov.html> [cit. 18. 6. 2015]

podobnost Smetanovy Litomyšle s hudebním festivalem Janáčkovy Hukvaldy. Neodmyslitelnou součástí dramaturgie je Janáčkovy skladatelské dílo. V posledních letech festival využívá také prostor kostela sv. Mikuláše v Rychalticích, a to zejména pro duchovní hudbu.⁶⁶

3.2.3 Mezinárodní hudební festival Dvořákova Praha

Myšlenkou festivalu je již od začátku šíření dobrého jména české kultury prostřednictvím odkazu našeho skladatele Antonína Dvořáka, jeho současníků a žáků. Díla Antonína Dvořáka i dalších světových skladatelů představují návštěvníkům přední sólisté, dirigenti, mezinárodně nejuznávanější orchestry a komorní orchestry. Tento festival se koná začátkem září. Uměleckým ředitelem byl v roce 2013 jmenován Marek Vrabc.⁶⁷

3.2.4 Mezinárodní hudební festival Janáčkův máj

Mezinárodní hudební festival Janáčkův máj se koná pravidelně od roku 1976 v Moravskoslezském kraji. Je věnován především hudbě klasické, ale program je obohacen i o mluvené slovo a tanec. Dramaturgie festivalu je zaměřena hlavně na dílo Leoše Janáčka. Ředitelem festivalu je Jaromír Javůrek. V roce 2015 oslaví festival 40. let. V programu jubilejního ročníku se představí naši přední sólisté Soňa Červená, Jiří Bárta, Adam Plachetka, přední naše i zahraniční orchestry Česká filharmonie, Královská filharmonie Liverpool, Symfonický orchestr Českého rozhlasu a z komorních souborů například Bennewitzovo kvarteto.⁶⁸

3.2.5 Mezinárodní hudební festival Pražské jaro

Mezinárodní hudební festival Pražské jaro se řadí mezi zakládající členy Asociace hudebních festivalů České republiky. Jde o vyhlášený festival, na němž vystupují špičkoví umělci, symfonické orchestry a komorní soubory. Z vynikajících dirigentů, kteří vystupovali na Pražském jaru bychom mohli jmenovat například Leonarda Bernsteina. Vystoupili zde i

⁶⁶Asociace hudebních festivalů České republiky. [online] © 2015 Dostupné z <http://www.czech-festivals.cz/janackovy-hukvaldy.html> [cit. 18. 6. 2015]

⁶⁷15 Dvořákova Praha. [online] © 2015 Dostupné z <http://www.dvorakovapraha.cz/o-festivalu/> [cit. 18. 6. 2015]

⁶⁸Asociace hudebních festivalů České republiky. [online] © 2015 Dostupné z <http://www.czech-festivals.cz/janackuv-maj.html> [cit. 18. 6. 2015]

naše přední zpěvačky Dagmar Pecková a Magdalena Kožená. Festival se každoročně koná od 12. května do 4. června. První ročník se konal v roce 1946 pod záštitou tehdejšího prezidenta Eduarda Beneše při příležitosti oslav 50. výročí založení České filharmonie. Od roku 1952 je festival zahajován cyklem symfonických básní *Má vlast* Bedřicha Smetany.⁶⁹

3.3 Komparace s festivaly v rámci Evropy

Grafenegg Music festival je hlavní rakouský festival klasické hudby nedaleko od Vídně. Festival se každoročně koná na zámku Grafenegg. V malém městečku, jehož základ tvoří malebný zámek a zahrada, byly postaveny dvě významné budovy (aréna zvaná Wolkerturm a zastřešené auditorium) určené pro pořádání koncertů a mnoha dalších akcí. Zámek, park, Wolkerturm a auditorium jsou dějištěm kulturních akcí po celý rok. Skvělé zázemí, štědré dotace, snaha expandovat, jsou základní kameny, o něž se festival Grafenegg opírá. Během poměrně krátké doby existence na festival zavítali nejruznější interpreti, dirigenti a ansámby ze všech koutů světa, včetně naší České filharmonie, Jiřího Bělohlávka, Magdalény Kožené aj.⁷⁰

V minulém roce 2014 byla navázána spolupráce mezi Smetanovou Litomyšlí a tímto fenoménem. V rámci ní potom bude hostovat residenční orchestr Grafeneggu na Smetanově Litomyšli 2015 a naopak Česká Simfonieta bude účinkovat v Rakousku. Zvažováno je i zapojení obou festivalů do společných grantových projektů EU, které předpokládají mezinárodní spolupráci. Pořadatelé festivalu Smetanova Litomyšl se nechali mnohým inspirovat. V rámci Smetanovy Litomyšle se od minulého roku po vzoru Grafeneggu konají ouvertury, které sklízí velký úspěch.⁷¹

⁶⁹Pražské jaro. [online] Dostupné z http://www.festival.cz/cz/o_festivalu [cit. 18. 6. 2015]

⁷⁰Sen z Grafeneggu. Festivalové noviny, č. 3, 2014, s. 7

⁷¹Tamtéž, s. 7

4 PERSPEKTIVY FESTIVALU

Festival Smetanova Litomyšl má svou dlouholetou tradici a velké profesní zkušenosti. Pořadatelé festivalu Smetanova Litomyšl umí reagovat na aktuální poptávku diváků, přitom však dokáží zachovat tvář a prestiž festivalu. Znají věkové kategorie svých posluchačů a program cíleně promýšlí na několik let dopředu s vizí oslovit, co největší okruh posluchačů. Nebojí se experimentovat, tím dochází k příjemnému zpestření festivalu. V tom vidím obrovský potenciál. Pořadatelé by chtěli postupně realizovat myšlenku nalákat více návštěvníků do Litomyšle. Zajistit jim celodenní program, který by byl zakončen večerním koncertem.

Organizátorem festivalu je Smetanova Litomyšl o. p. s. Ta se však musí každý rok potýkat s otázkou financí. Rozpočet festivalu se skládá z příspěvků Ministerstva kultury, Pardubického kraje, Města Litomyšl, od mecenášů, sponzorů a ze vstupného. Nároky jsou obrovské a náklady vysoké. Investice do kultury jsou závislé na finanční situaci v republice. Budoucnost festivalu je bohužel z této stránky velmi nejistá.

ZÁVĚR

V bakalářské práci, která je zaměřena na Mezinárodní hudební festival Smetanova Litomyšl, je nejprve nastíněn historický vývoj tohoto věhlasného festivalu od jeho prvního ročníku až po současnost. Za povšimnutí stojí celá řada problémů, které festival v jeho dlouhé historii provázely a nejednou ohrožovaly samotnou existenci festivalu. Zlomovým byl poté rok 1992, kdy došlo k určité stabilizaci festivalu jak po stránce organizační tak i dramaturgické. Velkým přínosem bylo i zastřešení II. zámeckého nádvoří, kde se dnes odehrává většina představení, neboť do jisté míry eliminuje rozmary počasí. Z uvedeného historického vývoje je patrné, jak se postupem času z festivalu stala uznávaná kulturní událost na vysoké úrovni.

Další část pojednává o festivalové dramaturgii se zaměřením na její vývoj a následně na výběr nejzajímavějších premiér od roku 2008 – 2014. Celá festivalová dramaturgie není sestavena nahodile. Jsou za ní vidět hodiny a hodiny plánování a snaha uskutečňovat taková díla, která jsou atraktivní a osloví nejen milovníky hudebního umění, ale i mladé posluchače.

Při popisu začlenění festivalu Smetanova Litomyšl v rámci ČR byla věnována značná část Asociaci hudebních festivalů České republiky, jež sdružuje významné české hudební festivaly. Festival Smetanova Litomyšl je jedním ze zakládajících členů. Ze samostatného porovnání je zřejmá určitá podobnost se Smetanovou Litomyšlí. V závěru této kapitoly je Smetanova Litomyšl srovnávána s hlavním rakouským festivalem klasické hudby – Grafenegg Music festival.

V závěru práce jsou uvedeny perspektivy festivalu, kdy tou hlavní je přivést jeho návštěvníky do města Litomyšl nikoli pouze za hudebním zážitkem, ale zajistit jim i zajímavý celodenní program.

Při tvorbě bakalářské práce jsem měla výjimečnou možnost být součástí celého festivalu Smetanova Litomyšl 2014 v pozici uvaděčky. Získala jsem tak dokonalý pojem o tomto hudebním festivalu, což mi bylo velkým přínosem nejenom pro tvorbu této práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DRÁBKOVÁ, Jarmila. *Hudební festival Smetanova Litomyšl*, Diplomová práce, Olomouc: UP, 2003, s. 71

Festivalový deník č. 1., č. 2., č. 3., č. 4., č. 9-10., č. 11., č. 12, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 1999

Festivalový deník č. 13-14, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2003, s. 4

Festivalové noviny č. 1, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2009, s. 16

Festivalové noviny č. 2, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2009, s. 12

Festivalové noviny č. 3, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2009, s. 12

Festivalové noviny č. 4, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2009, s. 8

Festivalové noviny č. 5, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2009, s. 12

Festivalové noviny č. 2, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2010, s. 8

Festivalové noviny č. 1, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2011, s. 16

Festivalové noviny č. 2, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2011, s. 12

Festivalové noviny č. 3, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2011, s. 12

Festivalové noviny č. 4, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2011, s. 8

Festivalové noviny č. 5, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2011, s. 8

Festivalové noviny č. 1, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2012, s. 12

Festivalové noviny č. 2, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2012, s. 12

Festivalové noviny č. 3, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2012, s. 12

Festivalové noviny č. 5, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2012, s. 12

Festivalové noviny č. 1, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2013, s. 12

Festivalové noviny č. 2, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2013, s. 12

Festivalové noviny č. 3, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2013, s. 8

Festivalové noviny č. 4, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2013, s. 12

Festivalové noviny č. 1, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2014, s. 12

Festivalové noviny č. 2, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2014, s. 12

Festivalové noviny č. 3, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2014, s. 12

Festivalové noviny č. 4, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2014, s. 12

Festivalové noviny č. 5, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2014, s. 12

Katalog *Smetanova Litomyšl 2008*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2008, s. 104

Katalog *Smetanova Litomyšl 2009*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2009, s. 74

Katalog *Smetanova Litomyšl 2010*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2010, s. 74

Katalog *Smetanova Litomyšl 2011*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2011, s. 86

Katalog *Smetanova Litomyšl 2012*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl, o. p. s., 2012, s. 86

Katalog *Smetanova Litomyšl 2013*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2013, s. 80

Katalog *Smetanova Litomyšl 2014*, Litomyšl: Smetanova Litomyšl o. p. s., 2014, s. 89

LNĚNÍČKA, Jindřich. *50. ročníků Smetanovy Litomyšle*. 1. vydání, Litomyšl, Praha: Paseka, 2008, s. 176

MENŠÍKOVÁ, Božena, *Operní festival Smetanova Litomyšl – její historie a perspektivy*. Diplomová práce, 1966, uloženo mimo jiné ve Státním okresním archivu ve sbírce vědeckých a literárních rukopisů pod signaturou R 54

SKŘIVÁNEK, Milan. *Litomyšl 1259-2009 město kultury a vzdělávání*. Litomyšl: HRG Litomyšl, 2009, s. 432

Smetanova Litomyšl [online] Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/>

STŘÍTESKÝ, Vojtěch, VOPÁLKA, Pavel. *Smetanova Litomyšl*. Litomyšl: Smetanova Litomyšl, o. p. s., 2008, s. 80

50. Smetanova Litomyšl 2008 [DVD] Centrum dramatické, divadelní a hudební tvorby, 2008

PŘÍLOHY

Obr. 1: Ukázka plakátů z roku 1949.⁷²

⁷²Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-dokumenty/311-smetanova-litomysl-1949-plakat-dve-vdovy>

Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-dokumenty/310-smetanova-litomysl-1949-plakat-dalibor>

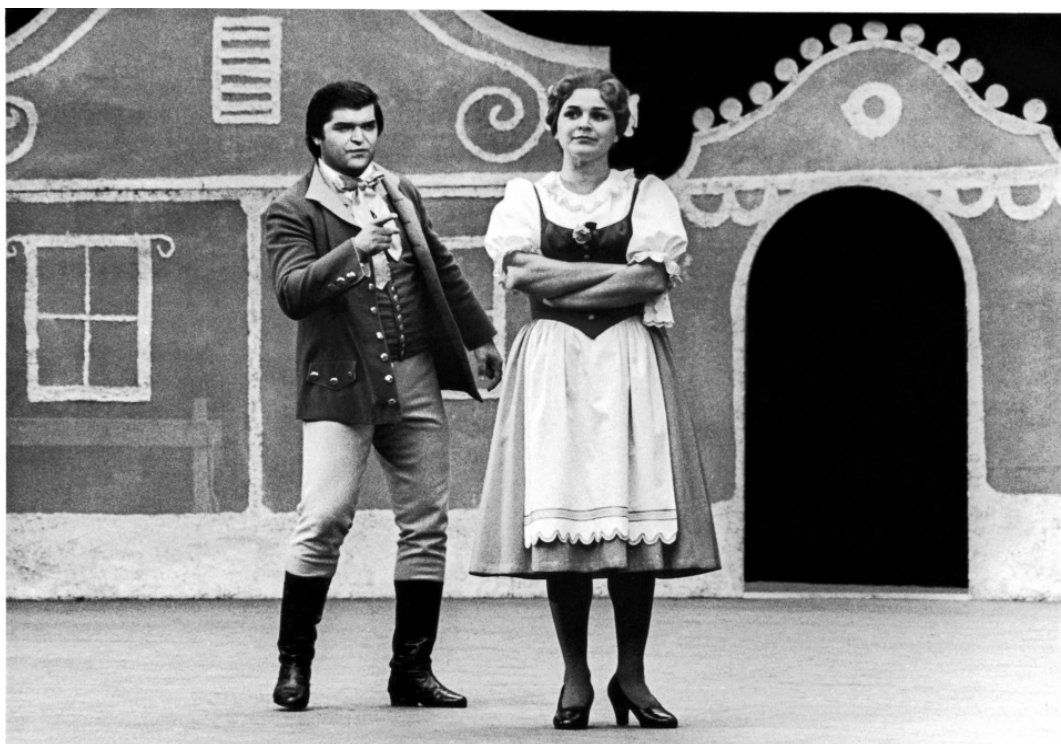
Obr. 2: Otevření rodného bytu Bedřicha Smetany v roce 1949.⁷³

Obr. 3: V roce 1959 byl den hlavních oslav spojen s lidovou manifestací.⁷⁴

⁷³ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-fotografie>

⁷⁴ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-fotografie>

Obr. 4: Prodaná nevěsta v roce 1979⁷⁵

Obr. 5: Hubička v roce 1955.⁷⁶

⁷⁵ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-fotografie?page=3>

⁷⁶ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-fotografie?page=4>

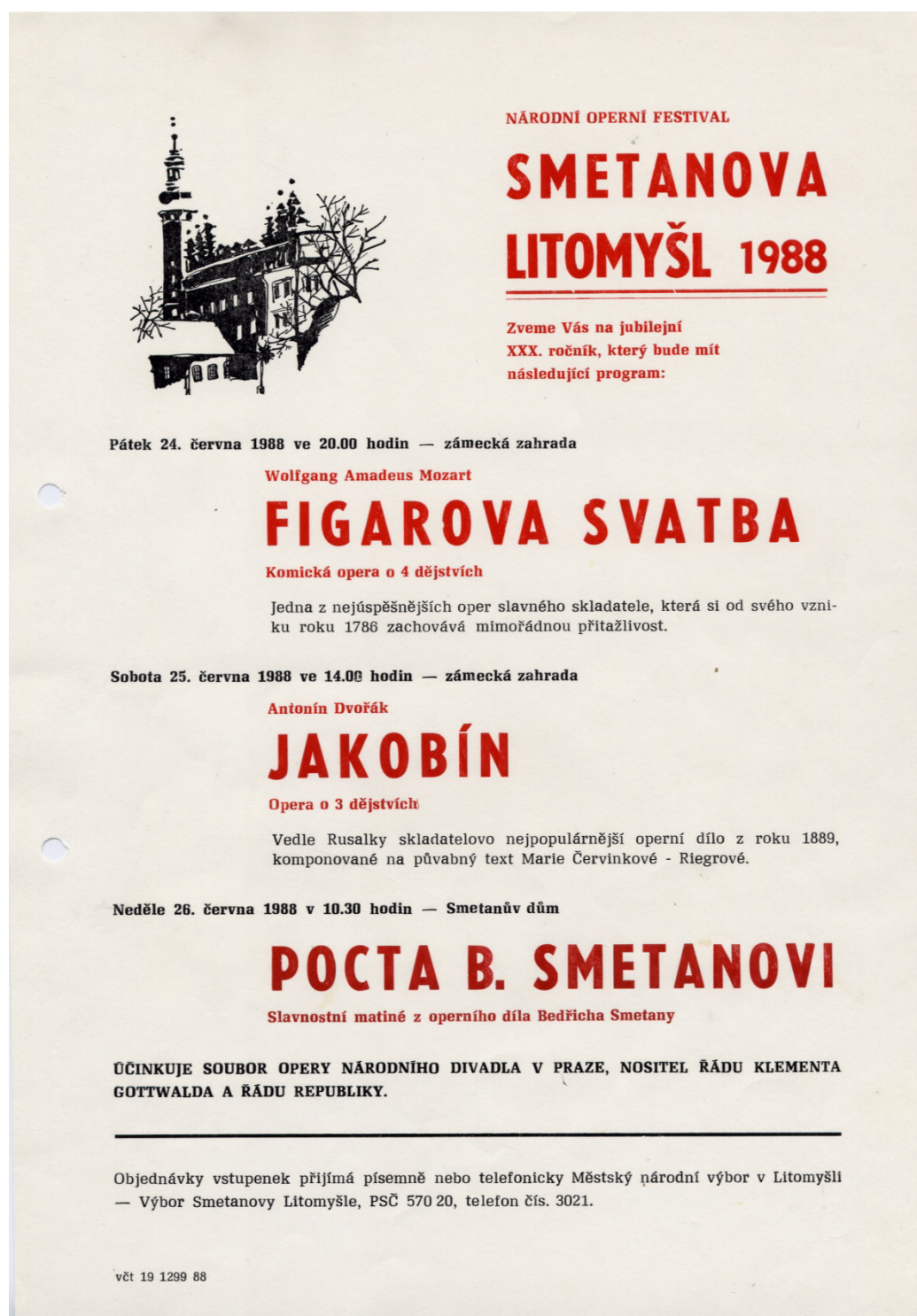
Obr. 6: Odjezd umělců Národního divadla Praha z nádraží v Litomyšli.⁷⁷

Obr. 7: Na konci 50. let byla součástí festivalu i Krajská slavnost písní a tanců.⁷⁸

⁷⁷ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-fotografie?page=4>

⁷⁸ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-fotografie?page=4>

Obr. 8: Programový leták z roku 1988.⁷⁹

⁷⁹ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-dokumenty/365-smetanova-litomysl-1989-programovy-letak>

Obr. 9: V roce 1988 zazněla na festivalu první světová opera Figarova svatba.⁸⁰

⁸⁰ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/historie-prehledy/historicke-fotografie?page=4>

Obr. 10: Autorský projekt Jiřího Pavlici Chvění, který proběhl na festivalu v roce 2006⁸¹

Obr. 11: Autorský pořad Jiřího Pavlici Studánko, rubínko z roku 2009.⁸²

⁸¹ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2006/chvni?page=3>

⁸² Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2009/2009-06-21-jii-pavlica-studanko-rubinko?page=2>

Obr. 12: Balet Romeo a Julie, který proběhl na festivalu v roce 2008.⁸³

Obr. 13: Opera G. Pucciniho Tosca z roku 2010.⁸⁴

⁸³ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2008/2008-06-30-sergej-prokofjev-romeo-a-julie>

⁸⁴ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2010/2010-06-24-giacomo-puccini-tosca?page=2>

Obr. 14 Richard Wagner: Bludný Holanďan z roku 2014.⁸⁵

Obr. 15 Georg Friedrich Händel: Mesiáš z roku 2014⁸⁶

⁸⁵ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2014/2014-06-27-richard-wagner-bludny-holanan>

⁸⁶ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2014/2014-07-05-georg-friedrich-haendel-mesias?page=2>

Obr. 16: Státní zámek Litomyšl v době konání festivalu Smetanova Litomyšl.⁸⁷

Obr. 17: Druhé zámecké nádvoří, kde se odehrává většina představení.⁸⁸

⁸⁷ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie>

⁸⁸ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2011/2011-06-16-dagmar-peckova-na-cest>

Obr. 18: Piaristický chrám Nalezení sv. Kříže, kde se odehrávají některá představení.⁸⁹

Obr. 19: Mezinárodní hudební festival Český Krumlov.⁹⁰

⁸⁹ Dostupné z <http://festival.smetanovalitomysl.cz/o-festivalu/fotogalerie/smetanova-litomysl/fotografie-z-minulych-ronik/smetanova-litomysl-2014/2014-07-05-georg-friedrich-haendel-mesias>

⁹⁰ Dostupné z <http://www.festivalkrumlov.cz/>

Obr. 20: Wolkenburg – největší aréna pod širým nebem v Evropě.⁹¹

Obr. 21: Zámek v Grafeneggu.⁹²

⁹¹ Dostupné z <https://www.grafenegg.com/en>

⁹² Dostupné z <https://www.grafenegg.com/en>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Jánová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Pavel Režný, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl
Název v angličtině:	International opera festival Smetana´s Litomyšl
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na Mezinárodní hudební festival Smetanova Litomyšl. Pojednává o vývoji festivalu od počátku k dnešku. Zvláštní pozornost je věnována dramaturgii a významným premiérám, které na festivalu proběhly. V závěrečné části je řešena otázka začlenění festivalu v rámci České republiky a v rámci Evropy a perspektivy festivalu.
Klíčová slova:	Smetanova Litomyšl, festival, dramaturgie, premiéra, komparace, opera
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is focused on International festival Smetana´s Litomyšl. Bachelor thesis deal about development of festival from beginning to today. Special attention is dedicated of dramaturgy and significant premiere which was on festival. In final part is deal with question inclusion of festival within Czech Republic and within Europa and perpectives of festival.
Klíčová slova v angličtině:	Smetana´s Litomyšl, festival, dramaturgy, premiere, comparison, opera
Přílohy vázané v práci:	fotografie plakáty
Rozsah práce:	56 stran
Jazyk práce:	český jazyk